R. P.

CLAVDII AQVAVIVÆ

SOCIETATIS IESV

PRÆPOSITI GENERALIS

INDVSTRIÆ

Pro Superioribus eiuſdem Societatis

ad curandos animæ morbos.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

ANTVERPIÆ,

Apud IOANNEM MEVRSIVM.

M. DC. XXXV.

SVPERIORVM PERMISSV.

AD
SVPERIORES
SOCIETATIS.

CVm ſatis perſpectum eſſet R.P.N. quanti ad Diuinam obſequium, Societatis vtilitatem, & auxilium animarum interſit, Superiores idoneis ad rectè gubernandum præceptis inſtitutisq; abundare; varias ſubinde in eo genere Ordinationes ac monita ſuggeſsit, prout occaſiones & tempora poſtulabant. Sed cùm impenſiùs huius rei neceſsitates ac momenta ſecum perpenderet,

videretq́; non poſſe vnumquemque, quantam par eſſet, experientiam lucemq́; rerum conſequi, præſertim ob crebras mutationes, quæ peracto triennio fieri nunc debent; operæ pretium ac propè neceſſarium duxit, ad peculiarem aliquam Inſtitutionem deſcendere: cùm certum ſit, nullam eſſe artem, in quâ periculoſiùs & grauiore aliorum malo peccetur, quàm in hac quæ ad ſpiritualem curam pertinet animarum. Quare cùm meminiſſet à P. Polanco Beati Patris Noſtri mandato atque ductu, ad vſum doctrinamq́; operariorum noſtrorum, qui in miſsionibus verſantur, Inſtructiones quaſ-

dam

dam editas olim fuiſſe, Indu-
ſtriaſque *appellatas; haud abs re, quin multò etiam congruentius fore exiſtimauit, ſi* Induſtriæ *item aliquæ, ad rectam gubernationem ducentes, Societatis Superioribus traderentur. Quo factum eſt, vt pro ſingulari deſiderio, quod ei Dominus indidit felicis progreſsus atque augmenti Societatis, ſubceſiuis inter aſsiduas occupationes ſuas interuallis, haſce Induſtrias in illorum gratiam dictârit. Quæ cùm Patribus Aſsiſtentibus, aliiſq; nonnullis qui eas viderunt, probatæ adeò fuiſſent, vt non mediocrem iis vti ſcientibus vtilitatem allaturæ viderentur,*

è re futurum iudicatum eſt, ſi vniuerſæ Societati communicarentur, eæq́ue typis excuſæ, quales nunc mittuntur, quò plura & emendatiora eſſent exemplaria. Faxit Diuina bonitas, vt res tota eum fructum ſortiatur, quem R.P.N. ſibi propoſuit, & quem enixè omnes optamus. Datum Romæ 15. Aprilis. 1600.

Mandato R.P.N. Generalis,

BERNARDVS de ANGELIS
Secretarius.

IN-

INDEX CAPITVM.

DE iis quæ neceſſaria ſunt ad curationem rectè faciendam. Cap. 1. pag. 11
De ſuauitate & efficaciâ in gubernatione coniungendis. Cap. 2. 21
Ariditas & diſtractio in oratione, & rebus deuotionis deſolatio. Cap. 3. 29
Languor & debilitas in ſpiritu & virtutibus. Cap. 4. 40
Difficultas & repugnantia in obedientiâ. Cap. 5. 46
Effuſio ad exteriora, ſiue ex ariditate internâ, ſiue ex quadam inquietudine. Cap. 6. 49
Amor excellentiæ & honoris, vanitas, vnde plurimi defectus, excuſatio & defenſio in culpis. Cap. 7. 53
Inclinatio ad ſenſualitates, amicitias, otioſitates, & ſcurrilitates. Cap. 8. 56
Profunditas & defectus claritatis, ita vt nec ipſi ſe aperiant, nec intelligantur, & deferri grauatè ferant. Cap. 9. 60
Iracundia & impatientia, vel ſubitæ & frequentes, vel diuturnæ auerſiones. Cap. 10. 64
Laxitas in obſeruatione regularum, & libertas; denique conſcientia minimè timorata. Cap. 11. 69

Imaginatio infirmitatis, aſpirare ad quietem, & recuſare miniſteria. Cap.12. 75

Tentatio contra Inſtitutum, & aliquot Regulas quæ nonplacent. Cap.13. 80

Tentatio contra Superiorem, cum auerſione & diffidentiâ. Cap.14. 87

Sæcularitas, & aulicifmus, inſinuans ad familiaritates & gratiam externorum. Cap.15. 97

Pertinacia & durities iudicij, cum contentione. Cap.16. 100

Perturbatio pacis, & ſeminatio diſſenſionis & iurgiorum. Cap.17. 102

Melancholia, ſcrupuli, & anguſta conſcientia. Cap.18. 116

R. P.

R. P.

CLAVDII AQVAVIVÆ SOCIETATIS IESV PRÆPOSITI GENERALIS INDVSTRIÆ.

Pro Superioribus eiuſdem Societatis ad curandos animæ morbos.

PROOEMIVM.

Animarum curatio quãtò præſtantior, tantò difficilior.

ANIMARVM curatio quantò præſtantior & difficilior eſt, quàm corporum, tantò maiorem à nobis exigit & ſollicitudinem & peritiam. Et anxietates quidem ac pericula huius muneris non videmus tantùm, ſed & prædicamus & plangimus quicumque ſub hoc onere laborantes ingemiſcimus. Verùm an æquali ſtudio conten-

damus, vt induſtriâ peruigili, & infatigabili caritate, ſuſceptos noſtros optatæ ſanitati reddamus, hoc nobis magnoperè perpendendum, & vt id præſtemus, in primis curandum eſt. Et mihi quidem frequentior quædam & attentior meditatio, & experientia diuturnior certiſſimè perſuaſit, plurimos ad ſalutem reduci poſſe, ſi paternâ quadam, & plenâ amoris ac fiduciæ patientiâ res agatur; quos ex neglectâ aut perfunctoriâ medicinâ vel incorrigibiles excludimus, vel toleramus incorrectos. Quamobrem non inutile viſum eſt futurum, ſi quæ ſedulâ obſeruatione tot annorum ſpatio deprehendi, in quibus me vel alios peccaſſe animaduerti, quæ rectè, quę ſecus acta eſſent, adnotando; quid profuiſſe, quid contrà nocuiſſe cognouerim, ea quibuſdam quaſi medicis præceptis quàm breuiſſimè planiſſimeque digererem. Sic enim fieret, vt & iis qui in gubernatione, id eſt, arte huius ſpiritualis medicinæ non adeò verſati ſunt, plurimum lucis & adiumenti adferretur; & eorum qui ex vnctione ſancti Spiritus, lectione Sanctorum, & experientiâ, iis auxiliis non egerent, memoria non leuiter iuuaretur, & voluntas ac ſtudium vehementiùs excitaretur.

Plurimorum ſanatio fit per patientiam.

Medicinæ ſpiritualis præcepta.

De

De iis quæ neceſſaria ſunt ad curationem rectè faciendam.

CAPVT I.

1 VT autem rectè & cum vtilitate morborum curatio fiat, plura neceſſaria ſunt, quæ vel medicum ipſum, vel infirmum ſpectant. quæ breuiter attingentur. Et ante omnia, vnum illud ob oculos verſandum aſſiduè, quâ obligatione Deo nos in huius muneris ſuſceptione obſtrinxerimus, vt (iuxta Prophetam, vel potiùs ipſius Domini vocem) quod infirmum eſt conſolidemus, &c. Vnde egregiè B. Baſilius, cùm quæſiſſet, quâ animi affectione Superior aliorum curam ſuſcipere debet, reſpondet: *Vt qui ſauciis multis miniſtrat, & ſaniem de ſingulis illorum vulneribus abſtergit, & pro naturâ vniuſcuiuſque mali remedia ei adhibet accommodata; munere illo neutiquam ad animi elationem vti conſueuit, ſed ad demiſsionem potiùs, & ſollicitudinem, & maiorem quamdam curam; itidem ac multò etiam magis is cui totius Fratrum ſocietatis ſananda prouincia eſt delegata, perinde vt qui omnium miniſter ſit, & rationem de vnoquoque illo-*

Cogitanda Superioris obligatio.

Ezech. 34.

Reg. fuſ. diſput. reſp. 30.

Superior eſt ſpiritualis medicus.

Ad Hebr. 13

illorum redditurus, ſic ſecum agitare animo, & contendere anxiè debet. Hæc D. Baſilius. Aſſiduâ quippe induſtriâ & vigilantiâ opus eſt. nec abs re apud Caſſianum è corporali medicinâ tranſlato vocabulo, hi quos ſpiritualiter curandos ſuſcipimus, *Suſcepti* noſtri vocantur, quaſi quos, in noſtram fidem ſuſceperimus noſtrumq́ue periculum. Videat ergo Superior quaſi rationem Deo redditurus, quid faciat, quid caueat: hoc enim reuerà valdè excitandi ſumus, ne putemus nos innocentes, cùm nihil committimus.

Lib. 10. c. 7. *Spiritualiter infirmi ſuſcepti dicuntur.*

2 Hoc veluti fundamento poſito, ſciens quia Domini eſt ſalus, & illius ſpiritu lux & vita & bona omnia in cordibus fidelium procreantur; non ſuæ prudentiæ aut diligentiæ innitatur, ſed ad orationem per ſe & per alios confugiat: nihil enim exterior correptio operatur, niſi interior loquatur excitator. Quamobrem D. Gregorius de eo, qui præeſt, & alios ad DEVM compellere ſtudet: *Tanta charitatis*, inquit, *eſſe debet, vt inſtanti deſiderio non petitor, ſed petitio eſſe ſentiatur: ſalutem quippe fidelium tam inſtanter debet appetere, vt ex vſu interni guſtus, omnem motum cordis in affectum ducat ſupplicationis.* Et B. Iob, vt Caſſianus annotauit, quotidianâ pro filiorum purificatione ſacrificium Domino Deo offerebat, non tam ſibi eos, quàm Deo ſuſceptos ac familiares cupiens exhiberi.

Pſalm. 3. *Ad orationem confugiendum.*

In 1. Reg. lib. 5. c. 3.

Iob. 1. Collat. 6. c. 10.

3 Re-

3 Recogitet magno & fidenti animo, quamuis veriſſimum ſit, quod S. Leo monuit, antiquorum morborum difficilem ac tardam eſſe curationem; nihilominùs certiſſimum eſſe quod docuit S. Baſilius, nihil eſſe in rerum naturâ, quod diligentiâ non corrigatur; neque vitium eſſe adeò graue, quod Dei timore non peruincatur. Quin etiam idem alibi, naturalium rerum exemplo probat, multò magis quæ ex voluntate oriuntur, vitia poſſe emendari. Cùm enim narraſſet punicas acidas, amigdalaſque amaras, agricolarum curâ in dulces verti poſſe, ſi pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum ſuſceperint; infert: *Nemo igitur in vitio conſtitutus homo de ſe ipſo deſperare velit, haud neſcius, agriculturam ſtirpium qualitates mutare; curam autem, ac ſtudium in conſequendis virtutibus, animi omnes vincere morbos ſuperareq́; poſſe.* Non igitur deiiciendus animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnitudine, vel noſtrarum virium imbecillitate metienda res eſt, ſed in verbo Domini cum patientiâ & ſpe ad curationem accedendum.

Perpendat nihil eſſe incurabile.

Reg. fuſ. diſput. reſp. 10. Hexam. homil. 5.

4 Sed illud præcipuè difficultatem parit, quòd cùm in morbis corporis is maximè morbum cognoſcat & ſentiat, qui patitur; iſque omnium maximè ſanari cupiat, medicum accerſat, & deſiderio ſanitatis nullum, quamuis amarum atque ingratum, refugiat

Difficultas ex infirmi voluntate quomodò curanda.

refugiat medicamentum; in animâ contrà omnino euenit, vt infirmus præ omnibus morbum ignoret, medicum refugiat, & curationem difficilè admittat. Verùm in eo pręcipua curationis induſtria debet elaborare, vt ille morbum agnoſcat. Cui primò ſuadendum, quod D. Baſilius docet, peritos medicos habere ſigna quædam latentium morborum, qui interdum alios & ipſum infirmum latent: quare illis potiùs credendum, cùm præſertim ſuperbia & amor proprius in infirmitatibus noſtris agnoſcendis grauiſſimè impediant. Deinde ad examina diligentiora perurgendus, tum ſigna quædam illi indicanda, quæ negare non poteſt; quamquàm talis morbi ſigna eſſe non nouit, vel non aduertit. Poſtremò hortandus ſeriò ad orationem, quippe ex defectu luminis & ſenſus ſpiritualis id prouenit. Videat quàm longè ſit à ſalute, qui nec morbum agnoſcit: proinde ſi non ſentit, credat: neque enim vt in corporibus, ſi morbo illo carentes pharmacum aliquod ſumamus, nocet potiùs; ita etiam in animo euenit, cùm actus mortificationis & abnegationis ſui ipſius fructus & vitium incremento carere non poſſint. Sumat è Scripturis (iuxta Baſilij conſilium) & ſpeculum, vnde videat fœditatem mali, v.g. iracundiæ, ſuperbiæ, detractionis, &c. & morbo ſuo conuenientia medicamenta. Dicito, inquit,

Agnoſcendus eſt morbus.

Reg. Breu. Reip. 28.

Modus indagandi morbum.

Homil. in aliquot Scripturæ locos 6.

quit, hic meus eſt morbus, vt is qui ad medicum acceſſerit, & variis contenta tabellis pharmaca viderit, conſiderat, quid ſibi conueniat; ita faciendum ſuadet & illi, ſed multò magis vt medico ipſo commonſtrante, & morbum certiùs agnoſcat, & medicamentum ſecuriùs aſſumat. Et ſanè de voluntate, & deſiderio qualicumque ſanitatis ambigendum non eſt. Quis enim ita ſit amens aut deploratus, præſertim qui ſæculo relicto Religioni ſe deuouit, vt ſanari non cupiat? Sed deeſt efficacia, quæ medicamenta quamuis amara ſuſcipere compellat. Itaque prudenti medico id curandum, vt partim ipſius oſtenſione morbi, partim captatâ opportunitate, partim etiam agendi facilitate, & communicatione ſuaui, denique medicamentorum lenitate, vel ipſorum propriâ vel condimentis aliis aſcitâ, variatis etiam interdum applicandis, difficultates huiuſmodi omnes accuratè, ſed patienter tamen, leniat. Nec deſperandum quin humorum ſenſim cruditate miteſcente, incipiat minùs reſpuere medicamenta quæ horrebat. Interim autem dum reſpuit (quoniam voluntatis vitium eſt, quæ mutari poteſt) ſciat Superior hoc ipſum ad medicum pertinere, laborare, vt ille velit: quæ difficultas ſi ſemel ſublata, vel certè temperata fuerit, videbit quotidie, magnâ cum animi lætitiâ, ſanitatis & roboris incrementa.

Superioris dexteritas difficultates ſuperat.

5 Hæc

In Superiore nouem requiruntur quæ aromatum nomine explicantur.

Serm. 2. in reſur. ad Abbates.

5 Hæc ad Fratris bonum vt efficaciter præſtare poſſit, omnino neceſſe eſt, vt emat aromata, id eſt, vt habere ſtudeat, quæ ex parte ipſius requiruntur. Hæc autem egregiè ſub typo aromatum explicat D. Bernardus. Sunt, inquit, aromata mentis, linguæ, & manus. Et mentis quidem ſunt tria, Compaſſionis affectus, Rectitudinis zelus, Diſcretionis ſpiritus. Habeat, inquit, mens noſtra ſpiritum diſcretionis, vt miſcens aptè temporibus tempora, opportunè æmulari, & nihilominùs ignoſcere queat. Linguæ item tria, modeſtia in increpando, copia in exhortando, efficacia in perſuadendo. Manus etiam, id eſt, in exemplo tria, Cõtinentia in carne ab omni voluptate, miſericordia in fratre, patientia in pietate. Quæ videnda diligenter apud eum Sermone ad Abbates, nam hîc tantùm ſatis fuerit attigiſſe. At quàm neceſſaria ſunt Superiori ad vtilem correctionem, tam vigilanter quærenda, niſi fruſtrari velimus.

Medicamentorum congruitas.

6 His porrò præſidiis inſtructus, manum operi admoueat, & medicamenta apponat congruentia pro cuiuſque morbi qualitate, contraria ſcilicet contrariis curans, vt noſtra Conſtitutio docet de ſuperbiâ, & aliis prauis animæ propenſionibus: & accuratè S. Baſilius, Inanem gloriam, inquit, abiectioribus exercitiis imponendis; futilem & otioſam loquacitatem, ſilentio; immodicum ſomnum, vigiliâ

Reg. fuſ. diſput. Reſp. 51.

vigiliâ & exercitiis orationum; ſegnitiem corporis, laboribus imponendis grauioribus; edacitatem indecoram, ieiunio; murmurationem, à reliquis ſegregatione, &c. Sed id ſemper ſtudeat, vt hæc omnia non tam quaſi à Superiore profecta, quàm à ſe ipſo ſuſcepta infirmus accipiat. Qui ſibi perſuadeat, ſi ſtrenuè rem aggrediatur, atque vt decet eum qui feriò ſanari velit; fore vt citiùs ſe releuari ſentiat quàm putârat; & quod de ſapientiæ fructibus Sapiens dixit, experientiâ comprobet: *In opere enim illius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius.* Eccli. 6. 20. Videat tamen ſapiens medicus, vt opportuno tempore id faciat, & imitetur corporis medicos. *Opportunitas.* Nam S. Gregorius Siagrio Epiſcopo poſtquàm dixiſſet, illos medicamenta quædam recenti adhuc confectione formata non offerre infirmo, niſi opportunitate temporis macerentur, ſubdit: Lib. 7. epiſt. 110. *Nam ſi immaturè quis dederit, dubium non eſt, quin ſit cauſa periculi, res ſalutis.* Nec tamen propterea ab omni medicamento abſtineat, ſed, vt iidem illi faciunt, adhibeat aliqua leniora, & à quibus infirmus non ita abhorreat: addat abſtinentiam à rebus nonnullis, iniiciat ſubinde maiorem ſanitatis cupiditatem: denique dilatio quædam, & pia moderatio ſit hæc intermiſſio, non curæ neglectus, quod maximè nocet. Sunt enim plerique Superiores, qui quòd videant ſubditum eſſe minùs diſpoſitum, non tam in opportuniora

tempora differunt medicinam, quàm negligunt. Sed de his in ſequentibus.

Ne decipiatur ſi putet ſe amare infirmum, cum ſpecie ſuauitatis medicamenta non adhibet.

7 Caueat autem diligenter, ne ſpecie quadam ſuauitatis deceptus aut naturali quadam timiditate, abſtineat à curatione: ſed intelligat & ſubinde recogitet ſe tunc magis diligere infirmum, maiorique erga illum ſuauitate vti, ſi, vt loquitur ſanctus Gregorius, non parcens parcat: *Quia*, inquit, *dum correptionis verbum non diſtulit, citiùs hunc à culpâ liberauit: liberè enim arguens non pepercit, ſed in eo quod correxit, pepercit.* Quid enim hac miſericordiæ ſpecie crudelius, quâ fit vt & morbi augeantur & incrudeſcant, & qui leniſſimè curari poterant, iam indigeant ferro, & aliis membris contagium vel periculum creetur, & toti corpori noſtrâ ſocordiâ noceatur. Nec terreatur, ſi quando amariora videri poſsint infirmo, quæ ſunt applicanda; quia non tam illius ſenſus, quàm ſalus exquiritur. *Etenim ſectio vel vſtio ſalutaris*, Caſſianus inquit, *quæ illis qui vlcerum contagione putrefacti ſunt, piè infertur à medico, mala à tolerantibus creditur: nec equo calcar, nec emendatio ſuauis eſt delinquenti.* Quin etiam addit Beatus Gregorius, futurum, vt illi ipſi cui amara fuit ad tempus aliqua prohibitio, poſtmodùm ex ipsâ animi vtilitate dulceſcat, ſi vnde inimicus ſuperare potuit, ſuperetur. Sed vt ſint amara infirmo medica-

Lib. 13. Moral.

Collat. 6. cap. 6.

Lib. 7. epiſt. 112.

dicamenta, qui curat tamen, & facit quod ſuum eſt, quodque prætermittere ſine culpâ non poteſt, & ex caritate facit ac deſiderio ſalutis illius, quem alioqui contriſtat inuitus; & in oculis Patris cuncta videntis, eius filio conſulit, quem curandum ab eo ſuſcepit.

Quæ perpendenda antequam curationem aggrediatur.

Lib. 29. Moral. c. 14.

8 Sed antequàm infirmum aggrediatur, curationem adhibiturus, meditetur attentiùs, & perpendat diligenter qualitatem morbi, corporis complexionem, & vt S. Gregorius loquitur, conſperſionem, id eſt, an ſanguineus & hilaris, an melancholicus & triſtis, an cholericus & præceps, an lentus ſit & remiſſus. Deinde tempus, quo durauit infirmitas: tum quæ remedia fuerint applicata: quid profuiſſe, quid nocuiſſe deprehenſum ſit: quínam ex domeſticis iuuare curationem, qui contrà poſſint impedire, vt ex iis omnibus iuuari commodè poſſit.

Superior ſeipſum examinet, & humiliet, quò fructuoſius corrigat.

Lib. 23. Moral. c. 8.

9 Sed ante omnia examinet Superior ſe ipſum, tum vt ſeſe humiliet, & maiori confuſione & ſuauitate id faciat; tum vt hoc modo talis fiat, quo Dominus ad filij ſanitatem aptiore & expeditiore vti valeat inſtrumento. Quod faciendum omnino ſuadet Sanctus Gregorius, *Conſideremus*, inquit, *quia aut tales ſumus, quales nonnullos corrigimus; aut tales aliquando fuimus, etſi iam diuinâ gratiâ operante non ſumus: vt tantò temperantiùs humili corde*

corrigamus , quantò noſmetipſos veriùs in his quos emendamus, agnoſcimus. Hoc autem dici non poteſt, quantum vel ad meritum, vel ad modum correctionis momenti habeat.

Morborum ſpiritualium genera, de quibus agitur, ſexdecim.

10 Morborum porrò ſpiritualium genera, ſexdecim veluti capitibus comprehendere placuit ; quibus ſingulis commoda medicamenta indicantur. Curauimus autem primùm quod in medicis præcipuè laudatur, vt facilioribus & ſuauioribus vteremur pharmacis, & quæ ſalutem non tam acrimoniâ promitterēt, quàm ſuauitate præſtarent. Deinde , vt non aliunde, aut non longè petitis; ſed iis ipſis veluti ſimplicibus , vt vocant , quæ in domeſticis hortis, id eſt , noſtris Conſtitutionibus enaſcuntur. Et quoniam Superiorum plerique & viri alij graues flagitarunt aliquando , & nunc denuò inſtantiùs vrgent, vt de ſuauitate & fortitudine in gubernatione coniungendis , aliquid explicaremus (putant enim nonnulli, id fieri vix poſſe , quòd ſuauitas in laxitatem , & fortitudo plerumque , aliquorum vitio, degeneret in rigorem)de hoc etiam proprio capite breuiſſimè aliquid cenſuimus attingendum, cùm cetera omnia medicamenta, niſi hæc duo prudenter coniungantur, aut ſuauitate aut efficaciâ, id eſt, fructu ipſo correctionis omnino ſint caritura. Vtinam ad maiorem Dei gloriam, & Societatis vtilitatem cedant.

De

De ſuauitate & efficaciâ in guberna-tione coniungendis.

CAPVT II.

1 RATIONEM gubernandi,(eos præſer- *Ratio ſpiri-*
tim qui voluntarium ſeſe Deo ſacrifi- *tuales viros*
cium obtulêre, & ſpontanei, ac ſpiritu alacres *gubernandi fortis & ſua-*
per mortificationis quidem & abnegationis *uis.*
ſtudium ad perfectionis plenitudinem diri-
gendi & vrgendi ſunt;) fortem ac ſuauem de-
bere eſſe, non modò conſtans ſanctorum Pa-
trum vbique docet auctoritas, ſed noſtræ et-
iam Conſtitutiones, Beatique Patris noſtri &
monita & exempla copioſè docent. Verùm *Difficilis*
quâ ratione practicè hæc duo coniungi poſ- *harum*
ſint, hoc fatentur multi ſe facilè non videre. Si *praxis.*
enim ſummo iure agatur cum ſubditis, vt qui
perfectionis viam profitentur nihil omittant
eorum quæ ſpiritualis perfectio poſtulat, vix
fieri poſſe videtur,(cùm caro & humana fra-
gilitas, ſpiritus deſideria non valeat æquis paſ-
ſibus conſectari) quin is regendi modus ab
optimo quidem zelo profectus, non tamen ſe- Rom.10.
cundùm ſcientiam, vt qui humanæ imbecilli-
tatis obliuiſcatur, aſper & planè intolerabilis
euadit. Rurſum ſi humanæ infirmitatis imbe-

cillitatem intueamur; & iis quæ caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, fraternæ compaſſionis prætextu facilè aſſentiamur; quis non videt (quoniam, vt Scriptura loquitur, *alluuione paulatim terra conſumitur*) futurum, vt tepidos atque carnales homines habeamus, in quibus non tam abnegationis & crucis (quod tamen religioſam vitam eſſe, & S. Baſilius pulchrè docuit, & ceteri omnes ſpirituales magiſtri à CHRISTO Domino primâ veritate edocti tradiderunt) quàm ſenſualitatis & propriæ voluntatis ſpiritum nutriamus? Quid igitur faciendum Superiori, ne vel fortitudo in aſperitatem, vel ſuauitas in languorem & relaxationem degeneret? Hoc, quantum experientiâ & obſeruatione deprehendere potui, breuiſſimè explicabo. Quod vt dilucidè fieret & paucis, illa mihi methodus commodiſſima viſa eſt, ſi capita quędam attingerem, ad quæ omnis ferè gubernandi aſperitas & durities reducitur: itemque nonnulla, ex quibus contrà omnis laxitas deriuatur: ac denique ſi quomodò, factâ extremorum comparatione, medium tenendum ſit indicarem.

Gal. 5.

Iob 14. 19.

Matth. 16. Luc. 9.

Quid Superiori præſtandum vt vtramque aſſequatur.

2 Quæ igitur gubernationem inſuauem reddunt & aſperam, hæc ferè ſunt. Primum, in rebus iniungendis, ſi res ipſa quæ imponitur, grauis ſit & importabilis: quod nonnunquàm ex Superioris vel diſcretionis inopiâ vel tenuitate iudicij poterit euenire, Secundum, quod

Inſuauis gubernationis capita.

Rei iniunctæ impoſſibilitas.

quod frequentiùs continget, ſi res non ſit illa quidem in ſe ardua; ſed is cui iniungitur, corporis aut animæ viribus ad id oneris ferendum deſtituatur. Tertium, ſi quidquid illud ſit, quod iniungitur, id fiat verbis aſperioribus, modoque deſpotico, præſertim verò ſi ſuſpicari quis poſſit, id ab aliquo immoderato Superioris affectu proficiſci. Quartum, ſi vrgeatur executio eo tempore, quo ſubditus non eſt probè diſpoſitus, nec detur illi tempus & auxilia, vt ſe ipſe diſponat. Quintum, ſi tam grauiora, quàm leuiora eodem omnia exigantur ardore; imò aliquando leuiora etiam maiore, quòd conſona ſint peculiaribus quibuſdam ſenſibus eius qui gubernat. Sextum, ſi omnes ſubditi rationes & excuſationes primo ſtatim aſpectu tamquàm tentationes, eo benignè non audito, reiiciantur. Septimum, ſi ſe ſuſpicioſum Superior oſtendat, & ita affectum erga aliquem, vt putet ſubditus nullâ in re ſe poſſe illi ſatisfacere. Octauum, ſi malam de ſubdito opinionem præ ſe ferat, vt omnia in deteriorem partem interpretetur, quod reuerà ſummoperè affligit. Nonum, ſi perfectionem Inſtituti & Regularum ſpectans Superior, nec ſe ipſum conſiderans, neſciat cõpati infirmitatibus, ſed defectus exaggeret, cùm errata deprehendit: in rebus verò iniungendis non tamquàm rationalem & volentem filium, ſed tamquàm inanime inſtrumentum

Defectus virium.

Modus aſper iniungendi.

Executio tempore non opportuno.

Leuis & grauis eadẽ exactio.

Subditus inauditus.

Mala de ſubdito opinio.

Si nulla compaſsio. Gal. 6.

Æquiuoca Superioris oblocutio. mouere videatur. Decimum, ſi ita loquatur aut iubeat aliquid, vt æquiuocè atque obſcurè dicat, & quaſi ſtudio nolit intelligi, quò ſemper ei liberum ſit ſubditum arguere: hoc enim mirum eſt, quantoperè ſubditos pungat. *Difficultas indulgendi.* Vndecimum, ſi neget ferè, quæ petuntur: eſt enim habenda ratio rei quæ petitur, eius qui petit, ædificationis externorum & noſtrorum, *Rigida interpretatio.* denique eius qui petit vtilitatis. Duodecimum & poſtremum, ſi quæ dubia ſunt, ſemper ſcrupuloſiùs & rigidiùs interpretetur.

Remiſſæ gubernationis capita. 3 Contrà verò quæ debilem remiſſamque gubernationem faciunt, ad hęc reduci poſſunt. Primum, ſi tantùm magna, & quæ ſcandalo *Minorum neglectus.* ſint, curentur; & ea demum ſentiantur à Superiore, cetera verò paſſim negligantur. Se- *Regularum negligentia.* cundum, ſi obſeruatio Regularum, vel multitudinis earum prætextu, vel ſuauitate phraſis Patris Noſtri minùs accuratè vrgeatur. Tertium, ſi quæ iniunguntur facienda, ob exiguam ſubditi repugnantiam vel aliorum interceſſio- *Nimia indulgentia.* nes, immutentur facilè & prætermittantur. Quartum, ſi ex frequenti aliquorum tranſgreſſione, aſſueſcat Superior quaſi minùs mala iudicare, quæ mala eſſe perſpexerit. Quintum, ſi iudicat quidē & improbat, ſed ne cōtriſtet, aut cōtra ſe crabrones excitet, nō monet, aut corripit delinquentē. In quo ſanè illud D. Grego- *Lib.10. Moral,c.4.* rij pertimeſcendum: *Cùm mala corrigi loquendo poſſunt, ſilentium conſenſum eſſe pertimeſcat.* Sextū,

ſi

ſi ad conſolationem particularium, ne murmurent, vel ob auctoritatem aliquorum, vel ob ſuas amicitias, vel ob priuatos reſpectus ea facilè concedat, quæ vel illis vel communi ædificationi non ſatis conueniant. Septimum, ſi ad euitandas amaritudines aliquas errantis cuiuſque vel alterius, nec inueſtigat errata, nec corrigit, nec quæ neceſſaria ſunt adhibet, præſertim ad cautelam. Octauum, ſi prætextu humilitatis & manſuetudinis permittat ſe negligi, & contemni quæ dicit. Nonum, ſi ex naturali timiditate, vel reſpectu aliquo ita perfunctoriè & frigidè monet, vt nihil delinquentem moueat, quaſi admonitione illâ id tantùm voluerit, vt officio functus coram Deo videatur, ſeque ipſum liberet ſcrupulo prætermiſſæ correctionis. Decimum & poſtremum, ſi contentus monitis, cùm oſtenderit ſibi errata diſplicere, putet ſe iam ſatisfeciſſe, nec rebus ipſis efficaciter medeatur, & quaſi Heli arbitretur ſe omnia perfeciſſe, ſi dicat, *Non eſt bona fama quam ego audio*, &c. *1. Reg. 2. 24.*

4 Ex his facilè apparere poteſt, in quo ſit aſperitas, in quo item debilitas & relaxatio; quid in vtroque extremo cauendum, ne duri nimis, aut pluſquam oportet molles inueniamur. Nec difficile erit videre, quomodò efficacia cum ſuauitate coniungi debeat, vt & fortes in fine conſequendo, & ſuaues in modo & ratione aſſequendi ſimus. In rebus enim vel *Vnde appareant aſperitas & laxitas.*

concedendis vel negandis, in correctionibus & reprehenſionibus adhibendis, in puniendis erratis, in rebus iniungendis, in ſubditis ad virtutem & perfectionem promouendis, atque ad altiora prouehendis, ſpectandæ ſunt perſonæ, & vires corporis & animi; conſiderandæ opportunitates, exhortationes adhibendæ, charitas in primis cum zelo præ ſe ferenda, longanimitas & patientia proroganda: nec tamen propterea permittendum, vt ſubditi ad impunitatem aſpirent, vt ea faciant quæ volunt, quæ nolunt omittant, vt propriis inclinationibus ſatisfaciant, vt contra Superiorum iuſſa & iudicia agere & ſapere aſſueſcant; vt Regulas conſilia reputent, quæ ſi faciant, benefaciant; ſin autem, nihil mali: hæc enim tolerare, non eſt ſuauitatis, ſed languoris; neque hoc modo bono Societatis, imò ne ipſorum quidem, quibuſcum ita agitur, vllâ ratione conſulitur. Non igitur Superiores arbitrentur ſe ſuaues in gubernatione eſſe cùm ita agunt, ſed remiſſos ac debiles. Nec ſibi contrà, cùm aſperi ſunt, quaſi de diſciplinæ zelo blandiantur. Subditi verò ſtudium & zelum perfectionis, religioſæque diſciplinæ perpetuò promouendæ, rigoris & aſperitatis nomine non appellent: nec talem exigant ſuauitatem, quæ noxia potiùs indulgentia ſit: ſed intelligant multa ſibi neganda, ſi eorum perfectionem impediant; plurima contra votum

Quomodò hæ duæ coniungendæ.

Quid Superior.

Quid ſubditum.

tum iniungenda, ſi ad Dei gloriam, & commune bonum pertineant; correctiones & pœnitentias ei, qui dirigi & emendari cupit, non eſſe auerſandas; nec médicum cenſendum ſuauem, qui ex neglectu curationis permittit, ne infirmum offēdat, morbos cum periculo creſcere. Denique Superiorum indulgentiam arguere nos tepiditatis, Serenus (quem ſpeculum nominis ſui, Caſſianus appellat in collatione de Mobilitate animæ) appoſitè admodùm refert: cuius Patris verba, quia magnum reuerà horrorem huius indulgentiæ, ac pernicioſæ lenitatis ingerunt, adſcribenda putaui. *In tantum enim*, inquit, *teporem videmus corruiſſe nonnullos, vt neceſſe ſit etiam remiſsioribus monitis appalpari, modò ne deſertis cellulis ſuis, ad pernicioſiores inquietudines reuoluantur; & circumeuntes ac vagi, craſsioribus (vt ita dixerim) vitiis implicentur: magnuſq; fructus ab eis obtineri credatur, ſi ſolummodò ſe etiam cum qualibet ignauiâ valeant in ſolitudine continere, ac pro ingenti remedio ſoleat eis à ſenioribus dici: Sedete in cellulis veſtris, & quantum libitum fuerit, manducate & bibite, atque dormite, dummodò in eis iugiter perduretis.* Itaque inuigilent in eâ re Superiores, & præſertim Prouinciales, vt contraria ſententia exterminetur, vtpote Societati, & cuicumque religioſæ familiæ modis omnibus pernicioſa: non enim in eo ſuauitas poſita eſt, vt voluntati & deſideriis ſubditorum in omnibus

Coll. 7. c. 23.

Quæ opinio abolenda.

nibus obſequamur : ſed ſciant ſuauitatem in eo ſitam eſſe , ſi , vt diximus , in obiurgationibus, v.g. nihil aſperum, aut iracundum, aut perturbatum appareat; ſed paterna grauitas, pia quædam compaſſio & dulcedo quædam, ſed viuida tamen & efficax eluceat: Si à puniente non tam voluntas humiliandi & caſtigandi, quàm neceſſitas quædam ex zelo boni communis , & vtilitate ipſius etiam qui punitur, aliquid extorſiſſe videatur: Si negemus quod negandum eſt , quaſi cum quodam doloris ſenſu, parati concedere quando & quod expedire videbitur: Si imperfectiones ita emendari velimus, non quaſi nimiùm emungentes ne ſanguinem eliciamus; verùm quaſi exactores quidem , benigni tamen , qui non veluti vincendi ſtudio , ſed in bonum Societatis , atque adeò ipſius ſubditi , id velimus, ac ſi cum ipſo in vnum conſpiremus ad victoriam de tentatore reportandam. Si iubentes circumſpectè, & amanter, Dei gloriam, & ſubditorum lucra, non aliud quippiam nos quętere oſtendamus: Si quód hodie non præſtatur, patienter in craſtinum expectemus , ita tamen vt ſemper expectatio finem ſpectet, & media applicet accuratè: ſiquidem quod ex inopiâ ſpiritus à ſubdito obtinere non valémus, nullâ ratione efficaciùs aut ſuauiùs conſequi poterimus, quàm ſi ille diligens ſui ſcrutator & ſpiritualis euaſerit. Si denique ita in viſceribus charitatis cum ſub-

In quo ſuauitas ſit poſita.

Prou. 30.

ſubditis agamus, vt & ſuas tentationes, in noſtrum veluti matris ſinum facilè deponant, & viciſſim correctiones noſtras, ſiue quæcumque à nobis proficiſcuntur, tamquàm ab amore profecta, repugnante licet ſenſu, animo tamen non exacerbato ſuſcipiant. Quod & B.P.N. docuit, cùm nonâ parte Conſtitut. ſeueritatem cum benignitate & manſuetudine ita miſcendam docet, vt nec ſe flecti Superior ſinat ab eo, quod Deo ac Domino noſtro gratius fore iudicauerit; & tamen filiis, vt conuenit, compati nouerit, eo modo ſe gerendo, vt etiam qui reprehenduntur vel corriguntur, quamuis ſecundùm inferiorem hominem quod agitur, diſpliceat; agnoſcant nihilominùs quòd rectè in Domino, & cum charitate ille ſuum officium faciat.

Cap.2.§.4. *Quomodò miſcenda cū benignitate ſeueritas.*

Ariditas & diſtractio in Oratione.

CAPVT III.

1 MVLTA examinanda ſunt, & diligentiùs inueſtiganda, vt pro ratione morbi medicina poſſit applicari. Examinandū itaque primò, an ſit continua, an interpolata. Si interpolata, an duret longo tempore, vel breui. Si tantùm in oratione matutinâ, an etiam in ſpiritualibus exercitiis die noctuque quaſi

Ariditas multipliciter examinãda.

Cauſæ ariditatis. quaſi perpetua ſit. Videndum vnde proueniat: perpendendum, diſtractiones vnde naſcantur, an ex quadam naturali inſtabilitate & volubilitate naturæ, quæ neſciat quaſi quieta conſiſtere; an ex deſideriis & inordinato affectu erga aliquid, quod ſubinde recurrit & animum pulſat, mentemque ad ſe importunè reuocat, an ex occaſione aliquâ temporariâ tũc exortâ; an ex defectu diſcurſus, & inopiâ materiæ, ex quâ cùm non habeat mens quo ſuſtentetur, in varia diffluit; an ex negligenti cuſtodiâ ſenſuum, vnde imagines oriuntur; an ex otioſitate, leuitate, ſcurrilitate, & huiuſmodi, quæ animam ad exteriora reuocant, & leuem ac ferè puerilem reddunt. An ex nimiâ occupatione, quæ ſpiritum quaſi ſuffocat; an denique ex diuturnâ quadam probatione & ſubtractione internæ viſitationis. Hæc enim omnia, & huiuſmodi alia inquirenda ſunt: nec enim omnium vel hominum vel morborum vna curandi ratio eſſe poteſt. Et quidem de cauſis & remediis inquietæ atque impuræ orationis, multa tum apud D. Gregorium plurimis in locis, tum apud Caſſianum collatione Abbatis Iſaac de Oratione, ſpiritualis medicus inuenire poterit: licet nonnulla ſint, quæ purè contemplatiuis & Anachoretis magis conueniant, cuiuſmodi noſtris proponere aut adhibere, prudentia & diſcretio non permittit.

Gregor.

Caſſian. collat. 9.

Quando prouenit ex na-

2 An autem ex naturali illâ naturæ inſtabilita-

ſtabilitate proueniat, inde colligi poterit, ſi ſit continua, ſi à tempore Nouitiatus, ſi per plures annos durauerit. Deinde ſi ſine causâ vel occaſione ex parte infirmi. Si adhibuit remedia, nec profecit. Si hæc remedia non inconſtanter, aut ad tempus breue, ſed perſeueranti adhibuit diligentiâ. Quòd ſi ſit eiuſmodi, animandus erit ad tolerantiam, vt magnâ longanimitate, & conſtanti ſtudio virtutibus incumbat veris ſolidiſque (vt Conſtitutio loquitur) & curet in viâ Diuini ſeruitij progreſſum facere: ſuppleat frequentioribus & feruentioribus iaculatoriis, paupertatem ſuam ſpirituali quadam mendicitate (de quâ egregiè Gerſon) piiſſimo Patri, & Deo, Sanctiſque omnibus commendans. Lectione ſacrâ non fusâ, & longiore vtatur, ſed breui, & meditatione atque attentione peruigili. Diſcurrat per varia puncta Roſarij, vitæ & paſſionis Domini, gratias agendo, petendo, proponendo cum confuſione imitationem, offerendo illa pro ſe æterno Patri: in quâ Paſſionis meditatione, ſi piè & perſeueranter pulſauerit, inueniet proculdubio maximam lucem pro intellectu, & ſolidam ſtabilitatem pro affectu, cùm tamen à nobis non ſint in nobis viæ noſtræ aliud, quàm tenebræ & lubricum. Si duret longo tempore, vt in quotidianis meditationibus & exercitationibus ariditatem & diſtractiones pa-

... turæ inſtabilitate.

Quomodò animandus.

3.p.c.1.§.10. & 4.p.c.4. §.8. & 10. p. §.2.

Tomo 3. de Mendicitate ſpirituali.

Pſalm. 34.

Quid ſi longo tempore duret ariditas.

patiatur; hortandus eſt ad maiorem ſeceſſionem, & ſpiritualia exercitia per aliquot hebdomadas: plurimùm enim conducit ad quietem animæ comparandam, aſſiduitas illa meditandi & legendi, animumque mirificè reuocat ab euagationibus, vt experientia ſæpiſſimè docuit. In his autem exercitiis illuſtrationes & propoſita annotare, & aliquid excerpere, quo his abſolutis vtatur ſiue ad virtutum exercitia, ſiue ad mentis eleuationem & coniunctionem cum Deo, plurimùm proderit. Si tantùm hoc in matutinâ oratione ſenſerit, poteſt interdum fieri vel ex grauitate capitis, aut aliâ huiuſmodi affectione, vt eo tempore minùs aptus ad meditandum inueniatur; vel ex diuturnâ attentione, quam non valet per integrã horam continuare: tunc diuidenda erit, vt diuerſis temporibus fiat; vel commutanda ratio temporis (quod tamen conſideratè admodùm, & non leuiter concedatur) ſupplendum interdiu iteratis intentionibus & eleuationibus: excitet ſe pſalmorum verſiculis, nunc ad compunctionem, nunc ad humilitatem, nunc ad petitiones, nunc ad laudes: denique efformet ſe ad varios affectus, prout maior neceſſitas, aut ſenſus animi ſuggerit.

Quid ſi in matutinâ oratione acciderit.

Cùm prouenit ex inordinato affectu.

3 Si prouenit ex inordinato affectu & deſiderio erga aliquid, hîc laborandum fortiter & aſſiduè, vt radix aut euellatur aut certè mortificetur & exſiccetur, ne germinet. Occaſiones

caſiones ex tempore ortæ facilè vitari pote-
runt, non enim ex aliquo peculiari affectu aut inclinatione proficiſcuntur: itaque & faciliùs cauentur, & non ita animum afficiunt, nec difficilè abiguntur: tantùm cautela non deſit, & mediocris attentio, & cuſtodia ſui.

4 Si ex defectu diſcurſus, & inopiâ materiæ, primò præparet puncta diligenter, legat meditationes de eâ materiâ, (lectio enim mirum in modum iuuat,) doceatur extendere puncta in vitâ & paſſione Domini, conſiderando, Quis, Quid, Pro quibus, Quanto amore, Quo fructu paſſus, attendendo perſonas, verba, opera, & cetera, reflectendo ad ſe, comparando, opponendo celſitudinem paruitati, pietatem ingratitudini, & alia huiuſmodi, quæ ingentem præbent meditandi, & diſcurrendi materiam. Denique ſemper habeat in promptu puncta aliqua abundantiùs, vt ſi in vno non poteſt, ſiſtat in alio. *Cùm ex inopiâ materiæ.*

5 Si ex negligenti cuſtodiâ, adhibeat diligentiorem, examinet ſe accuratiùs, caueat ab iis quæ lædere poſſunt: certum eſt enim illud Caſſiani Collatione citatâ: *Quidquid ante orationis horam anima noſtra conceperit, neceſſe eſt vt orantibus nobis per ingeſtionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inueniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus.* Hæc ille. *Quid ſi ex negligentiâ.* Coll. 9. c. 3.

6 Si ex otio & ſcurrilitate, fugiat nugas, *Si ex otio & ſcurrilitate,*

eleuet interdiu mentem, viſitet ſanctiſſimum Sacramentum; ſalutet Domini plagas, ſaltem ſemel orationem Dominicam recitando, vel imaginem B. Virginis cum Aue, vel Salue Regina; petat inſtanter adhibitis interceſſoribus, communicet omnia frequentiùs cum rerum ſpiritualium Præfecto; meminerit quod Caſ-

Coll. 1. c. 17. ſianus ſapienter docuit: *Licet enim impoſſibile ſit mentem non interpellari cogitationibus; eſt tamen,* inquit, *noſtrum magnâ ex parte, vt cogitationum qualitas emendetur, & vel ſanctæ & ſpirituales in cordibus noſtris, vel terrenæ carnaleſq; concreſcant. Ideò namq; frequens & iugis adhibetur lectio Scripturarum, vt exinde nobis ſpiritualis memoriæ præbeatur*

Quid maxime fugiendum. *occaſio.* Denique monendus accuratè, vt ſeriò fugiat ab inani quadam perſuaſione, & noxio loquendi modo eorum, qui cùm nullam vel exiguam in cuſtodiâ ſenſuum curã adhibeant, libereque & laxè nimis in omnibus agant, in ſpiritualium procuratione tepidi ſint & ſegniores; ſuam tamen ſpiritus ariditatem, & diſtractiones in oratione, & quaſi quamdam inſenſibilitatem in interioribus, adſcribunt diuinæ probationi, quæ illos, vt quidam loquuntur, à lacte abſtractos, ad panem & ſolidum cibum erudiat, quaſi grandiores. Ceterùm recogitet potiùs, quid S. Gregorius contra eiuſmodi homines dicat: *Nam per contemplationem rimari cæleſtia volumus, qui non ſolùm cordis, ſed etiam corporis cuſtodiam non habemus. Et quidem ſæpè indecenter*

In 1. Reg. c. 1. in illa verba, *& aſcendebat vir ille ſtatutis diebus.*

center aſpicimus, otioſa audimus, ſuperflua loquimur, ſomnum, cibum, non ad refectionem corporis habemus, ſed ad vſum delectationis. Itaque cùm diſcutere ambigua volumus, ſuperna conſpicere, tenebras noſtras deſerere, internæ dulcedinis ſaporem guſtare, ab illius ſecreto tantò digniùs repellimur, quantò munitionis noſtræ fortitudines negligentiùs diſsipamus: iamq́; nobis tantò eſt aſcendere difficilius, quantò ad nosmetipſos relapſi, in altitudinem cuſtodiæ erigere non curauimus cordis munitiones. Diligenter igitur examé adhibendum eſt, & venialia etiam, atque minuta cauenda, nam & illa non leuiter impediunt. Quocircà idem Sanctus egregiè monet: *Quia ſine peccato,* inquit, *electi etiam viri eſſe non poſſunt, quid reſtat niſi vt à peccatis, quibus eos humana fragilitas maculare non deſinit, euacuari quotidie conentur? nam qui quotidie non exhaurit quod delinquit, etſi minima ſunt peccata quæ congerit, paulatim animã repletur, atque ei meritò auferunt fructum internæ ſaturitatis.*

Examen adhibendum.

S. Greg. lib. 2. c. 2. in 1. Reg. in illa verba, *famelici ſaturati ſunt.*

7 Si ex nimiis occupationibus, ſtudioſè caueat non neceſſarias, nec proximis vtiles. Subtrahat aliquid voluntariis relaxationibus, ſuffuretur è mediis occupationibus aliquid temporis vel breuiſſimi, ad mentem eleuandam in Deum, ſe circumſpiciendum; curet habere mentem liberam, & iuxta S. Bernardi cõſilium, non ſe tradat negotiis, ſed accommodet: petat à Superiore moderationem aliquam in actione, & ad breue tempus omnimodam

Quid cùm ex nimiis occupationibus.

etiam ceſſationem, redibit enim poſteà alacrior & vtilior.

Si ex ſubtractione diuina. 8 Poſtremò, ſi ex diuinâ diſpenſatione & ſubtractione, tunc animandus ad patientiam, & ſuauiter fouendus, ne animo deiiciatur: ſed curet primùm ſeipſum coram Deo humiliare, ſibi huius ſubtractionis cauſam adſcribere, non placere ſibi, ſed accuſare ſemetipſum, quoties in ſe vel ad modicum tepere gratiam

Serm. 54. in Cant. ſenſerit. *In veritate enim didici*, S. Bernardus inquit, *nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quàm ſi omni tempore coram Deo inueniaris non altum ſapere, ſed timere.* Huius autem ſubtractionis effectus &

S. Bern. ibidem. Pſalm. 118. 142. ſigna ponit idem Sanctus: *Exaruit*, inquit, *cor meum, coagulatum eſt ſicut lac, factum eſt ſicut terra ſine aquâ; nec compungi ad lacrymas queo, tanta eſt duritia cordis: non ſapit pſalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes ſolitas non inuenio. Vbi illa inebriatio ſpiritus, vbi mentis ſerenitas, & pax & gaudium in Spiritu ſancto?* Cauſam autem hic Pater refert ad ſuperbiam, ſiue quæ fuit, ſiue quæ futura eſſet, niſi ita humiliaremur. At S. Bo-

Proc. 7. §. 21. nauentura de Proceſſu Religionis, quinque adfert huius ſterilitatis & ſubtractæ deuotionis cauſas. Prima eſt, inquit, humiliationis:

Quinque cauſæ ſubtractæ deuotionis ex S. Bonauenturá. Secunda, purgationis, quia minùs purgatus fuit, minùs ſtudioſus in deuotione quærendâ, vel minùs gratus in acceptâ. Tertia,

tia, eruditionis, vt intelligat, id non à ſe, ſuiſque meritis, ſed à Dei gratiâ & liberalitate pendere. Quarta, ex indiſcreto impetu & conatu cordis, quo quaſi libertas mentis obruitur, & deuotio veluti per violentam extorſionem exprimendo quæritur. Quinta ratio, meritum maioris gratiæ, & gloriæ, dum deſiderium non impletum affligendo purgat animam, & patientia deſolationis, & humilis ſufferentia mœroris, quaſi lima reddit animam clariorem, & magis ſuſceptibilem diuini ſplendoris. Hæc ille. Sed Gerſon Cancellarius copioſiùs, quamuis breuiſſimè, decem & ſeptem ponit huius ſubtractionis cauſas. Prima eſt, quam poſuimus ex Beato Bernardo, quem citat, id eſt, ad ſuperbiam retundendam vel cauendam. Secunda, ad deſiderium vehementiùs inflammandum. Tertia, ad cognitionem propriæ fragilitatis, vt homo ſibi vileſcat. Quarta, vt induat viſcera pietatis ſuper aliorum deſolatione. Quinta, ad ſatisfactionem per dolorem illum ſenſibilem, quem patitur. Sexta, vt qui poſſunt alios iuuare, non ita ſe dedant internis conſolationibus, vt à charitatis negotiis, & aliis iuuandis retrahantur. Septima, vt experientiâ per hanc tentationem edoctus, virtutes ceteras & meliùs diſcat & efficaciter doceat. Octaua, ne deſerat homo, pro hac dulcedine, Dei iuſſa. Nona, ad punitionem venialium,

De Myſt. Theolog. pract. Conſid. vel induſtriâ 6. *Decem & ſeptem ex Gerſone.*

tamquàm ſi pater triſtiorē filio faciem oſtendat,vt in omni cuſtodiâ & modeſtiâ reddatur diligentior. Decima, vt intelligat homo non haberi hoc per propriam induſtriam, neque
Rom.9. volentis, aut currentis eſſe,ſed miſerentis Dei. Vndecima,ad purgationem maris ſpiritualis, quod ex nimiâ quiete ſordes contrahere ſolet, quas exagitatio commotioque depellit. Duodecima, vt innoteſcat, ſi gratis anima timeat Deum, ſi parata eſt abſque ſtipendio conſolationum & ſuauitatum ſuo Imperatori deſeruire.Decimatertia, ne incipiat dona Dei pro ipſo diligere, iis adhærens, iiſque ſe oblectans, cùm tamen pater indulgentiſſimus hæc diſpenſatoriè ſubtrahat, vt pomum, aut cibum, parans interim hereditatem & regnum. Decimaquarta, interdum ad conſeruationem corporis & virium, ne in lacrymis, gemitibus, & dulcedine ſenſibili tabeſcat & deficiat. Decimaquinta, vt prouocet Deus ſicut aquila pul-
Deut.32. los ad volandum,vt mater filium ad horam relinquit, quò inſtantiùs ille clamet, accuratiùs quærat, arctiùs ſtringat, & illa viciſſim blandiatur ſuauiùs. Decimaſexta, ad exercendam patientiam, quia ſic affici, non eſt ſine magnâ tribulatione & anxietate. Decimaſeptima & poſtrema,vt vel hinc coniiciat anima, quantæ futura eſſet amaritudinis perpetua ſeparatio, ſi tantilla ſubtractio ſic afficit.Ceterùm in hac ſubtractione,quâ Dominus priuatione conſolatio-

Quid in hac ſubtractione nobis præſtandum.

lationis, vt ait Sanctus Diadochus, intemperantiam noſtræ voluntatis caſtigat, vt nos virtutis & vitij differentiam doceat; illud ſemper tenendum eſt, vt idem ait, vt cum dolore, humilitate, ac decenti ſubiectione ſperemus ſemper de diuinâ pietate; hoc enim habere ſolet receſſio gratiæ ad erudiendum. Diad.c.87.

9 Sed in his omnibus illud curandum diligenter, quod Theodorus apud Caſſianum ponit, vt ſimus ambidextri, id eſt, vt proſperis & aduerſis ſpiritualibus ſucceſſibus ad anteriora ſemper progrediamur, vt ſiue feruentes ſpiritu, & à terrenis ſublimati, ac ſpiritualibus meditationibus paſti; ſiue cùm omni ſpirituali feruore ſubtracto, quodam tepore atque mœrore tepeſcimus, cùm intolerabili quodam tetroque faſtidio vniuerſa ſordent inſtrumenta virtutum, vtraque quaſi manu ad victoriam vtamur. Vnde ſubdit: Quiſquis igitur in illis, quæ dextræ partis eſſe prædiximus, minimè fuerit ſubintrante gloriâ vanitatis elatus; & in iſtis, quæ ſiniſtræ partis ſunt, viriliter dimicans, nullâ deſperatione conciderit; ac potiùs de contrariis arma quædam patientiæ ad exercitium virtutis aſſumpſerit: vtraque manu vtetur pro dextrâ, & in vtroque actu triumphator effectus, tam de ſiniſtro ſtatu, quàm de dextro palmam victoriæ conſequetur.

Curandum in primis vt ſimus ambidextri. Coll.6.c.10.

Languor & debilitas in ſpiritu, & virtutibus.

CAPVT IV.

Remedia huius morbi excitantia.

HOc morbo laboranti, quaſi ſomno graui oppreſſo, remedia excitantia applicanda.

1 Primò enim illud inſonandum eſt, quod certè vel profundè dormientem excitat: *Neſcit homo vtrùm amore, an odio dignus ſit.* Terribilis eſt, inquit B. Bernardus, locus iſte, & totius expers quietis. Totus inhorrui, ſi quando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam: Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio? Et cùm hæc cogitatio vel ſanctiſſimos viros, & quaſi columnas in Eccleſiâ compulerit ad tremorem, quid nobis faciendum, qui ex multis reſponſum mortis in nobis habemus, ſi non aliquantulum ex quibuſdam coniecturis & indiciis noſtræ ſalutis recreemur? An quia Religionem ingreſſi ſumus, omnia tuta arbitramur? fallitur nimis iſta perſuaſio, & periculosè decipitur. Certè D. Gregorius aliquos aſſerit veluti duces currentes, aliis viam perfectionis oſtendere, qui tamen in foueam cadentes, ſuo malo ſequentes cautiores

Eccleſ. 9. v. 1.

Serm. 23. in Cant.

tiores reddant & humiliores. Non ergo languidè & tepidè agendum, ſed ardenter & ſtrenuè.

2 Oſtendendum illi, qualem oporteat eſſe animam religioſam. *Quanta*, inquit D. Bernardus, *in affectionibus ordinatio, quanta in moribus diſciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipſi cum hoſte congreſſuum aſsiduitas, numeroſitas triumphorum?* Hæc attendens, ſeque melioribus parans, ſeipſum arguat, & quaſi ſæcularis adhuc conuerſationis hominem damnet. *Qualem eſſe oporteat religioſam animam.* Serm. 39. in Cant.

3 Oſtendenda illi miſeria ſtatus huius, quomodò quaſi hecticâ febri laboret, quâ cùm quotidie magis tabeſcat & conficiatur, quò plus eâ laborabit, minùs illam ſentiet. *Miſeria huius ſtatus.*

4 Indicanda pericula, facilè enim conſentiet tentationibus, ſi concutiatur, vt qui non ſit fixus in Deo, ſed quaſi pendulus, & in actibus vix faciet aliquid præclarum vel ſua vocatione dignum: & tandem exponitur periculo deſerendæ vocationis. *Quàm multos enim*, inquit S. Bernardus, *videmus, & plangimus, Fratres, qui dummodò maneat habitus & tonſura, ſalua ſibi omnia arbitrantur: non conſiderantes miſeri quemadmodùm ingratitudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantùm corticem, quem vident, transforare diſsimulet, ne fortè recogitent, & erubeſcant, ipsâque verecundiâ emendentur. Qui ſic interdum in nonnullis conſumpta eſſe in-* *Pericula indicanda.* Serm. cõtra peſſimum vitium ingratitudinis.

teriora vniuerſa præſumit, vt non vereatur ad ea, quæ foris apparent, venenatum ducere caput: niſi fortè quos videmus manifeſtè apoſtatare à Deo, repentè fieri peſſimos arbitramur, & non magis paulatim defeciſſe, cùm comederint alieni robur eorum, & neſcierunt.

Oſee 7.

Sed egregiè idem rem omnem quaſi oculis ſubiicit his verbis: *Hoc frigus ſi ſemel animum, animæ quidem (vt aſſolet) incuriâ, ſpiritu dormitante, peruaſerit, ac nemine deinde (quod abſit) inhibente, ad interiora eius peruenerit, deſcenderit in viſcera cordis, & ſinum mentis, concuſſerit affectiones, occupauerit conſilij ſemitas, perturbauerit iudicij lumen, libertatem adduxerit ſpiritus; mox (vt in corpore ſolet euenire febricitantibus) ſubit quidam animi rigor, & vigor lenteſcit, languor fingitur virium, horror auſteritatis intenditur, timor ſollicitat paupertatis, contrahitur animus, ſubtrahitur gratia, protrahitur longitudo vitæ, ſopitur ratio, ſpiritus extinguitur, deferueſcit nouitius feruor, ingraueſcit tepor faſtidioſus, refrigeſcit fraterna charitas, blanditur voluptas, fallit ſecuritas, reuocat conſuetudo. Quid plura? diſſimulatur lex, abdicatur ius, fas proſcribitur, derelinquitur timor Domini. Dantur poſtremò impudentiæ manus, præſumitur ille temerarius, ille pudendus, ille turpiſſimus, plenus ille ignominiâ & confuſione ſaltus de excelſo in abyſſum, de pauimento in ſterquilinium, de ſolio in cloacam, de cælo in cœnum, de clauſtro in ſæculum, de paradiſo in infernum.* Hactenus ille.

S.Bern. ſer. 63. in Cant.

Languor frigus animæ.

In tepiditate ſunt multa vitia.

5 Intelligat, ſicut in naturalibus, in formis remiſſis plurimum eſſe admixtum contrarij, nec-

nec repugnare aliquid eſſe calidum, quod multum habeat frigiditatis; ita in hac tepiditate, & languore plurima eſſe admixta vitia, plurimas imperfectiones etiam in iis ipſis virtutibus, quas habere videmur: v.g. blandimur nobis de obedientiâ, quòd in plurimis obediamus, atque affectum quemdam erga virtutem hanc nobis habere videamur: tamen ſi obedientia remiſſa ſit & languida, plurimos actus elicimus inobedientiæ, innumeras imperfectiones ex defectu circumſtantiarum, & diligentiæ ac feruoris in iis ipſis actibus, in quibus nobis de obedientiâ blandimur. Idem de caſtitate, patientiâ, zelo animarum, ac ceteris. Atque ita ſicut habemus in altero, vnde Deum laudemus, atque confortemur; ita non deeſt in altero, vnde gemamus. Et hoc ſanè diligentiſſimè perpendendum, quo quaſi ſtimulo ad perfectionem excitemur.

6 Examinet, an languor hic & debilitas, ſicut in corporalibus contingit, proueniat ex redundantiâ malorum humorum: vt ſi habet fines particulares, & ſeipſum quærit; euacuandi humores, alioqui fruſtrà nititur. Si ex defectu alimenti, videat quo modo frequentet Sacramenta, meditationes, orationes, & ſpiritualia: perpendat quomodò non nutriatur, examinet diligenter, & cognoſcere ſatagat. Nam iis non refici, impinguari, & roborari, ſatis per ſe malum eſt; & aliquid indicat ſubeſſe, *Examen huius languoris.*

quod

quod accuratè inueſtigandum, & diligenter ſit emendandum.

Frequens communio.

7 Diſpenſetur, vt frequentiùs confiteatur, & communicet; ita tamen, vt ad præparationem aliquid ei peculiare iniungatur, ne ſi id etiam ex conſuetudine faciat, augeatur potiùs morbus, vt ſolet, quàm minuatur.

Plus oret.

8 Aſſignetur illi plus temporis, ſaltem horæ quadrans, orationi, vel piæ alicui & vtili lectioni; ad quam accedat non ſegniter, ſed ſtudioſè quaſi ad medicinam, quam ex deſiderio ſanitatis, cum deſiderio ſuſcipiat. Nec verendum, ne breue illud ſpatium litterarum ſtudiis aut aliis exercitationibus aliquid detrahat: ſed cogitandum potiùs cetera omnia langueſcere, niſi ſpiritus roboretur.

Legat vitas Sanctorum.

9 Legat Sanctorum vitas ſibi aptas; plurimumque proderunt ad id domeſticæ, vt B. P. N. Ignatii, Xauerij, & aliorum. Legat autem non percurrendo, ſed ad ſpiritus exercitationem.

Per exercitia & per confeſſionem generalem ſe renouet.

10 Si renouatio votorum adhuc longiùs abſit, valdè conducet, ſi præmiſſis exercitiis ſpiritualibus per aliquot dies, & diligenti confeſſione vel ab ingreſſu in Societatem, vel ab eo tempore quo ſic ægrotare cœpit, renouet ipſe ſecretò ſua vota, cum deſiderio quaſi denuò incipiendi, illud apud ſe conſtanter ſtatuens & ſubinde repetens: *Et nunc quæ eſt expectatio mea, nónne Dominus? & ſubſtantia mea apud* *Pſal. 38.* *te*

te eſt. Et illud: *Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.* Pſal. 76.

11 Accipiat vnam aut alteram virtutem congruam, in quarum actibus ſeſe ſtudioſè exerceat: & ſi nulla eo die detur occaſio, ſaltem in examine petat virtutes illas à Deo, & ſeſe paratum cum deſiderio offerat. *Exercitatio in aliquibus virtutibus.*

12 Mortificet ſe, negando ſibi nonnulla, etiamſi leuia, vt excitet ſpiritum contra carnem; & proprias voluntates ac deſideria vel in iis reſecare conſueſcat. *Adhibenda mortificatio, etiam in leuibus.*

13 Conueniat cum Superiore, eumque obſecret, vt etiam nolentem & querulum mortificet, vrgeat, & extimulet: cum eodemque frequenter communicet, & ſperet de Domini bonitate. *Roget Superiorem vt ſe mortificet.*

14 Demum habeat ſemper prę oculis, quod apud Caſſianum Serenus egregiè docuit: cùm enim attuliſſet à Scripturis iuxta ſeptuaginta Interpretes, *In omni ſolicito ineſt amplius; at qui ſuauis & ſine dolore eſt, in egeſtate erit*: Et iterum, *Vir in laboribus laborat ſibi, & vim facit perditioni ſuæ*: nec non etiam, *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*, ſubdit: *Nulla namq; virtus ſine labore perficitur; nec vlli poſſibile eſt, ad iſtam quam cupitis, ſtabilitatem mentis ſine ingenti cordis contritione conſcendere: Homo enim ad laborem naſcitur.* *Caſſiani documentum præ oculis habeat.* Coll. 7. c. 6. Prouerb. 14. Ibid. 16. Matth. 11. Iob 7.

De-

Defectus obedientiæ.

CAPVT V.

Pulchritudo obedientiæ & neceſsitas.

1 OSTENDENDA illi obedientiæ pulchritudo, neceſſitas, animi tranquillitas, meritum, profeſſio in Societate, quam peculiarem ſuorum notam B. P. N. eſſe voluit: denique hoc eſſe præ ceteris votis, vt Sancti & Doctores tradunt, quod verè faciat Religioſum.

In epiſtolâ de Obedientia.

Legat accuratè Epiſtolam B. P. N.

2 Vt diligenter & ſeriò legat per aliquot dies eius epiſtolam de Obedientiâ: ibi tamquàm in ſpeculo ſuas maculas intueatur: ibi quantum à verâ obedientiâ abſit, inſpiciat, & defleat, confundatur, & erubeſcat, & excitetur ad meliora.

Meditatio de hac virtute.

3 Vt meditationes aliquot appoſitas de eâ re per plures dies habeat, vt in copioſâ admodùm materiâ, de quâ plurima meditari licet, quæ à Præfecto rerum ſpiritualium ſuggerenda, & à Scripturis, atque à Sanctis Patribus petenda erunt: & quæ breuiter primo puncto attigimus, magnâ cum humilitate dilatari poſſunt; præſertim ſi addantur aliqua puncta de iis, quæ iuuare, aut retardare poſſunt.

Exempla Sanctorum ſibi colligat.

4 Vt colligat ſibi aliqua exempla Sanctorum in hac virtute, quæ ad manum habeat, qui-

quibus ſe ſubinde obiurget & reprehendat.

5 Vt examinet diligenter, & cum Superiore & Præfecto Spirituali conferat, in quo rerum genere maiorem ſentiat animi repugnantiam; & ea vnde oriatur, an ex ſuperbiâ, vanitate, pigritiâ, affectu inordinato ad ſtudia, vel quæuis alia, proprio aliquo fine & deſiderio: vt ibi medicinam admoueat. *Examinet cauſas repugnantiæ.*

6 Vt conſtanter applicet animum, Deum in Superiore cognoſcat, nec humanis rationibus & diſcurſibus det locum: quod malum cùm ſenſim in animum irrepat, mirum eſt, quomodò omnem obedientiæ ſimplicitatem, alacritatem, promptitudinem, denique perfectionem omnem exhauriat. Vnde vigilanter aduertat, vt quoties tale aliquid ſuggeritur animo, veluti venenum quàm citiſſimè expellat. *Deum in Superiore agnoſcat.*

7 Inceſſanter à Domino hanc virtutem petat, & in examine tam communi quàm particulari præcipuam eius rei curam gerat. *Examine & oratione à Deo petat.*

8 Proderit ſi Superior aliquando iubeat, vt ſe per biduum aut triduum paret ad aliquid incertum faciendum, quod fortè contra eius voluntatem & ſenſum erit, ita tamen, vt animo ſtatuat numquàm poſitiuè ſe in contrarium conſenſurum. *Animi præparatio ad quoduis faciendum.*

9 Numquàm aliquid proponat, quin duo illa præmittat, à B.P.N. præſcripta, Orationem, & Reſignationem: quòd ſi hanc non *In proponendo præuia ſint oratio & reſignatio.*

ſen-

Conſt.3.p. c. ..§.1. ſentiat, ſaltem deſideret & petat à Domino, ſtatuatque ſe etiam renitentem facturum: paulatim enim (vt ait S. Macarius Ægyptius) Serm.19. dulceſcet ipſa virtus, ad quam veluti reluctantem nunc ſe adigit.

Quomodò in leuioribus aſſueſcat. 10 Iniungat ei Superior frequenter leuiora, & in quibus nouit eum non habere difficultatem, vt ſic aſſueſcat ad alterius iuſſum aliquid facere: poſt factum collaudet, addat animum, &c.

Exercendus per biduum in difficilibus. 11 Aliquando ſumat aliquod certum, in quo magnam ille habeat difficultatem, dicatque vt ad id faciendum per biduum aut triduum ſe præparet, vt ex communi conſenſu id faciat. Vbi fecerit, ſi alacriter tulerit, recreet & animet, docens eo exemplo fore, vt omnia ſint faciliora; ſi grauatè, laudet patientiam, promittat victoriam, fore vt faciliùs vincat, atque paulatim hac exercitatione robuſtior euadat.

Interdum piè condeſcendendum. 12 Aliquando piè condeſcendat Superior, vt id prætermittat, ad quod grauem ſentit repugnantiam; ſed ita paternè, vt intelligat ille, fuiſſe piam diſpenſationem, & ſuauem condeſcenſionem, tantùm vt proficiat & creſcat, & vt robuſtior factus poſſit alacriter portare, quod modò non poteſt. Interim tamen licet Superior ex parte ſuâ id faciat, ſciat tamen ſe ſibi meritum & vires imminuiſſe, quas auxiſſet, ſi ſe magno animo viciſſet.

13 Mo-

13 Moneat eum Superior per Præfectum ſpiritualem, & alios probatos viros, ſi quos ille habeat familiares, & quibus ipſe confidit. *Monendus per familiares.*

14 Quòd ſi deſit voluntas curationis in infirmo, vt medicamenta reſpuat, tunc primò acriùs erit extimulandus, & cauſticis, vt aiunt, vtendum, vt intelligat ſe malo in ſtatu & valdè periculoſo verſari; nec poſſe propinquare ſanitati, qui à remediis abhorreat. Secundò orandum pro eo diligenter à totâ Domo, tamquàm pro eo, qui periculosè admodùm laborat. Tertiò, monendus Prouincialis. Sed ſperandum eſt, ſi ſuſcipiatur curatio modo prædicto, paucos futuros adeò rebelles. *Quid ſi deſit voluntas in infirmo.*

Effuſio ad exteriora.

CAPVT VI.

Considerandvm, an id proueniat ex quadam inquietâ & mobili naturâ: tunc enim licet ea reprimenda ſit & dirigenda, tamẽ reuerà vix aſſurget, vt fiat homo interior atque collectus, niſi ſingulari gratiâ præueniatur, & ipſe ſtudiosè & validè naturam domet; & actibus frequenter, validiſque ſe comprimat. Hic autem occupandus erit ex obedientiâ in negotiis vtilibus & piis; coërcendus ne in alia dilabatur & diffluat: prudentis enim eſt, *Cauſæ ex quibus proueniat.* *Occupandus in vtilibus negotiis.*

aptè vti ingeniis hominum ad bonum. Monendus vt interrumpat aliquando perpetuitatem actionis, & ſi nihil aliud, quieſcat ſaltem in cubiculo, legens aliquid ſpirituale, vel recitans Pſalmos aut Roſarium, vel examinans conſcientiam, ita vt omnino abſtineat ab exterioribus. Monendus, vt ſubinde dirigat intentionem, examinet defectus, qui frequenter in talibus ſubrepere ſolent, loquacitatis, curioſitatis, impatientiæ, nugatoriarum narrationum, adulationis, vanitatis, murmurationum, iudiciorum, & huiuſmodi. Ex his cautior fiat, & humilior, miſereatur ſuiipſius, & apud ſe vileſcat, qui quaſi doctus diligere trituram, vel ad altiora non aſſurgit, vel mox recidit. Studeat ex hac confuſione in obedientiâ eſſe promptior, in iniuriis tolerantior, in officiis abiectioribus deuotior, in aliorum infirmitatibus magis compatiens, in mortificationibus carnis feruentior: denique compenſet aliis officiis & exercitiis, quod in hoc minus habet. Si verò naſcatur potiùs ex quadam interiori ariditate, qui cùm ſpiritualia & interna non guſtet, quærit in exterioribus ſolatia, aliâ viâ incedendum eſt.

De quibus monendus.

Oſee 10.

Quid ſi naſcatur ex interiori ariditate.

Reſtringendæ vagationes.

1 Reſtringendæ occaſiones vagationis, multa negotia, etiam vtilia, aliis demandando.

A viſitationibus abſtinendum.

2 A viſitationibus non per vnam aut alteram hebdomadam, ſed per aliquot menſes om-

omnino abſtineat, vt aſſueſcat vel inuitus domi ſeſe continere.

3 Omnino ſeruet Regulam, ne accedat ad colloquia externorum, niſi iuſſu Superioris à ianitore vocatus. *Regula de non alloquẽdo externos.*

4 His, iam contrariis remotis, incipiat frequentiùs ad cor redire, examen conſcientiæ breuiſſimè, ſed frequenter faciat, ſe ad ſe intus reuocans, mentem ad Deum eleuans, & vel vnico ſuſpirio dicat cum confuſione: Vide Domine humilitatem meam, & laborem meum. *Seſe frequentius colligat.* Pſalm. 14.

5 Præfigat ſibi certum tempus ad piam lectionem, ſaltem bis in die, quâ vires reparet. *Lectio pia.*

6 Vnam aut alteram decadem Roſarij diuiſam, per totum diem recitet, petendo, proponendo, & compungendo, deſiderando, gratias agendo, &c. Bonum aliquem ſpiritualem affectum, ſi non vbertim ſponte fluentem, ſaltem humilitate & aſſiduâ quaſi retractatione exprimat. *Roſarij recitatio.*

7 Habeat ad manum expeditè verſiculos aliquot è Scripturis, qui compunctionem excitent, quos ſibi colligat, vel ab alio collectos memoriter diſcat: v. g. *Super cuſtodiam meam ſtabo, & figam gradum ſuper munitionem, & contemplabor, vt videam quid dicatur mihi, & quid reſpondeam ad arguentem me.* Item: *Sicut aqua effuſus ſum.* & illud: *Fili mi ne effluas.* & illud: *Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet* *Verſiculi prompti ad excitandum affectum.* Hab. 2. 1. Pſal. 21. 15. Prouerb. 3. 21. iuxta LXX. Sap. 1. 5.

ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine intellectu. & illud: *Qui minoratur actu ſapientiam percipiet:* & innumera huiuſmodi, quæ cum aliquo deſiderio ſubinde iaculetur.

Eccli.38.25.

Exercitia.

8 Exercitia ſpiritualia, etiamſi ægrè contineri poſſit, per plures dies faciat.

Collectio ante negotia.

9 Antequàm negotia aggrediatur, colligat ſeſe, dicatque cum S. Bernardo: *Vbicumque fueris, tuus eſto: noli te tradere, ſed accommodare.* Vbi verò perfecerit, redeat ad ſe ſtatim, & negotia, quoad poterit, aliquantulâ quiete interrumpat: nam vel tantillum ſedere in viâ, vires feſſo reparat: nec eſt omnium inter ſtrepitus viarum, & negotiorum Deo ſibique eſſe præſentem.

Impetus reprimendus.

10 Vbi impetus ad aliquid agendum impellit, hoc ipſo aliquâ morulâ ſe detineat, vt aſſueſcat non ſequi ſtatim animi impulſus.

Vim ſibi inferat.

11 Poſtremò intelligat, niſi vim ſibi inferat, ſeque quibuſdam quaſi catenis vinciat, etiamſi natura & conſuetudo reluctetur, omnino nihil promoturum: ſed ſi id faciet, paulatim dulceſcet illi Deus, & ſpiritualium atque internorum tractatio reddetur quotidie facilior. Morbus enim acediæ & euagationis nullâ aliâ re magis exaggeratur, vt Caſſianus & experientia docet, quàm ſi cedamus.

Amor-

Amor excellentiæ & honoris.

CAPVT VII.

1 INTELLIGAT infirmus ante omnia, ſicut in morbis corporalibus contingit, vt leuiſſimum ſit aliquando ſymptoma, ſi per ſe ſpectetur, quod tamen valdè timendum eſt, ſi aduertatur vnde proueniat; ita erumpentia quædam ſigna vanitatis, amoris excellentiæ, & huiuſmodi, quæ interdum à nobis parui fiunt, indicare non leuem ſuperbiæ morbum. Ea autem cùm duplex ponatur à Sanctis, præcipuè verò à Caſſiano lib. 12. de Inſtitut. hæc, de quâ nunc agimus, valdè carnalis eſt & craſſa. *Morbi leuiores ſigna grauioris.* Caſſian.

2 Animaduertat, amariſſimos inde oriri fructus, eoſque frequentes, quibus miſeram animam cibari ſæpiùs in die contingit: in rebus enim obedientiæ, vbi aliquid non eſt ſpecioſum, magnam inueniet difficultatem in illatis moleſtiis: & ſi quid contingat (quod frequenter accidit) in quo non videatur magni fieri, impatientiâ & triſtitiâ maximâ obruetur: in miniſteriis, niſi ab omnibus collaudetur, animum deſpondebit. Contrà efferetur, ceteros deſpiciet, & fiet intolerabilis, ſi pro voto laudetur: opera quæ faciet, ſæpiſſimè intentionis impuritas maculabit: multa prætermittet ex *Quales fructus ſuperbiæ.*

tumore bona, quæ alioqui faceret: directionem, & exhortationem non admittet: vnionem fraternam ſæpiſſimè lædet: in culpæ cognitionem numquàm conſentiet: at vbi eſt defenſio peccatorum, quid boni ſperandum? Legat diligenter Caſſianum dicto libro 12. cap.29. de ſignis ſuperbiæ; imò accuratè, & cum meditatione non ſemel totum librum duodecimum, & præcedentem, qui eſt de cenodoxiâ; & inueniet tam cauſas morbi, quàm remedia egregiè deſcripta.

Remedia: per meditationem. 3 Meditationes de humilitate, eius pulchritudine, vtilitate, neceſſitate: item de ſuperbiæ fœditate, iniquitate, damnis, &c. non perfunctoriè, ſed adhibitâ diligenti exercitatione per aliquot dies aggrediatur; certoque apud ſe ſtatuat, non eſſe huius morbi curam leuem aut facilem. Petat itaque à Domino aſſiduis tum ſuis, tum aliorum precibus ſanitatem.

Per examen. 4 Vbi viderit per examen fructus malos peſtiferæ huius radicis, recurrat ſtatim ad eam, ibique ſe reprehendat, ibi gemat, nec vmquam alteri cauſæ, præſertim aliorum culpæ, defectum tribuat.

In quibus ſe exerceat. 5 Contrariis operibus conſtanter inſiſtat: In humilioribus exerceatur, non modò officiis domeſticis culinæ, &c. quæ iuuant quidem, & ad impetrationem conferunt; ſed multò maximè in iis functionibus, ad quas minùs affici-

Exam. c.4. §.28.

afficitur, & quæ ab aliis minùs ſuſpiciuntur, & ſi detur optio, eligat ſemper humiliora.

6 Proponat Superiori ea media ſuſcipienda, à quibus ſenſus magis abhorret: & ſciat, ſi curari ſeriò velit, ſibi contra ſe cum Superiore conſpirandum, vt & ipſe ſibi vim inferat, & Superior variis mortificationibus & humiliationibus, quaſi coniunctis copiis, eum iuuet. *Remedia à ſenſu magis abhorrentia ſequatur.* Ibidem.

7 Capitula, ſeu publicas reprehenſiones, non ad externam tantùm ſpeciem, & vt dici ſolet, pro formâ; ſed ad humiliandum, & verè confundendum appoſita petat. Dentur aliquando non petenti, imò nec cogitanti (de quo tamen, antequàm fiat, cum illo ſtatuiſſe oportet) vt cum maiore præparatione & fructu ſuſcipiat. *Publicæ reprehenſiones in hac re vtiles.*

8 Si quis eſt domi, cum quo peculiaris aliqua ratio æmulationis ſubſit, hunc præcipuè colat; ſed ab eo contrà iuxta præſcriptum Superioris, quaſi ex compoſito, in ſpecie exteriori contemnatur. *Æmulos præcipuè colat.*

9 Numquàm ſua narret, etiam prætextu ædificationis: quod enim ſanis cibus eſſe poteſt, infirmo nocet: nec eſt infirmorum, vt in huiuſmodi narrationibus Dei gloriam, non ſuam quærant. *Reticere ſua.*

10 In hoc præcipuo hoſte debellando illud tenendum eſt, vt ſine intermiſſione eum perſequatur, ſemperque faciat contrarios aliquot actus, dicens cum Scripturâ: *Perdam Baby-* Iſa. 14. 22.

lonis nomen, & reliquias, & germen, & progeniem.
Pſal. 17. 38. & item: *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant.*

Viriliter decertandum. Poſtremò intelligat, niſi viriliter decertet, non modò futurum ſe quotidie erga hoſtem hunc debiliorem, ſed etiam paulatim morbum ipſum minùs cogniturum, ita vt cùm fiat aſſiduè magis ſuperbus, & gloriæ cupidus, videatur ſibi ſemper humilior & ſanctior: hæc enim eſt morbi huiuſmodi natura, hic lethargus.

Inclinatio ad ſenſualitates & amicitias.

CAPVT VIII.

Natura huius morbi. MORBVS hic craſſior, & magis carnalis eſt; nec adeò difficilis curationis, modò mediocri aliquâ cautelâ ſeſe curet ægrotus.

Religioſo homine indignus. 1 Itaque intelligat, hanc Religioſo homine, qui crucifixus eſſe debet, valdè indignam eſſe, & vilem, ac turpem agendi rationem, vt ſic confundatur, & reputet ſe omnibus viliorem.

Singularia vitet. 2 Numquàm admittat, multò minùs quęrat, in victu, veſtitu, vel recreationibus aliquid ſingulare: & ſi ab externis offeratur, reiiciat; vel ſi iuſtis ex cauſis recuſari non poſſit, ad Superiorem pro infirmis referat.

3 Ex-

Temperantia illi pernecessaria.

3 Extra tempora prandij, & cœnæ, etiamſi maximè ſe affici ſentiat, nihil ſumat: nam ſeruare aliquid apud ſe, etiam Superiore conſentiente, ſumendum pro libito, probandum non eſt; nec etiam ædificat, diſpenſatorem aut aliquem alium fratrem eâ de causâ interpellare.

Querelas vitet.

4 De iis quæ domi dantur, pane, vino, carnibus, memor paupertatis & mortificationis, numquàm conqueratur, ſed curet ſemper optare viliora: & ſi quando tale aliquid ſubrepſerit, agat potiùs Deo gratias pro qualicumque ſanctæ paupertatis experimento.

Corporalis afflictio addenda.

5 Ne carnem nutriens, contra ſe imprudens exacuat, memor ſit, ad interiores meditationes & virtutis actus addere etiam corporales afflictiones, diſciplinas, & alias pœnitentias: petat eas, & ſtatas habeat; nec imprudenter ſibi blandiens putet, quòd magna certamina non ſentiat, ſe huiuſmodi rerum vſu & exercitatione non egere.

Silentium.

6 Silentium diligentiſſimè ſeruare ſtudeat: vix enim credi poteſt, quantum hæc diſciplina ſilentij conferat ſiue ad vitandas innumeras maculas, quas ex inordinatâ locutione contrahimus; ſiue ad libertatem quamdam, quæ ſenſualitatem nutrit, coërcendam. Experiatur, & intelliget.

Quid cùm ceſſandũ eſt.

7 Si quando, labore & fatigatione vrgente, aliquid ceſſationis fuerit neceſſarium; non quærat colloquia, non alios aduocet, non cir-

culos cogat: ſed poterit ſolus per aliquod temporis ſpatium in horto, vel alibi ambulans, eleuare ad Deum mentem ; verſiculis pſalmorum, vel hymno aliquo, non quidem per modum intenſæ orationis, ſed ad relaxationem, & ſpiritum recreandum, gratias agendo, petendo, deſiderando. Quibus ſi quis exercitatus fuerit, inueniet innumeros ſpirituales affectus, qui facilè quaſi de corde profluent: quibus non ſolùm eleuari ſpiritum, ſed corpus etiam à labore ſentiet recreari. Quòd ſi aliqui id non experiantur, intelligant inde potiùs prouenire, quòd terrenas conſolatiunculas conſectentur, & otioſis narrationibus atque colloquiis delectentur.

Quid cùm ad externos vocatur.

8 Cùm ad exteros vocatur, vel eos inuiſit, proponat & peculiari prouiſione ſtatuat cauere à facetiis, nugis, nouis vel audiendis vel narrandis: & ſi incidant, pio aliquo colloquio interrumpat, captatâ ex iis quæ dicuntur, occaſione.

Peculiares affectus vincendi.

9 Si peculiari aliquo affectu, etiam naturali, & veluti ſympathiâ affici ſe erga aliquem ſentiat; curet ſtatim initio omnem extraordinariam communicationem abrumpere, & communi tantùm charitate illum amplecti (vix enim dici poteſt, quanta incommoda oblocutionum, detractionum, querelarum, delationum, ſuſpicionum, inimicitiarum, conuenticulorum, munuſculorum, & ſimilium

lium ex ſingulari, & extraordinariâ communicatione oriantur:) ſed omnes vno ſpiritu complectatur.

10 Poſtremò orationi, & rebus internis plus ſe dedat: guſtato enim ſpiritu, deſipient nugæ iſtæ. *Orationis ſtudium.*

Hic de tentationibus contra caſtitatem aliquid eſſet attingendum, quibus non eſt dubium, quin tales infirmi frequenter pulſentur, licet interdum attendere vel diſſimulent vel negligant; ſed & morbi ipſius periculum, & lapſus grauitas, & ignominia, & pleraque alia infirmos ad medicinam extimulant. Sed quo pacto orationibus & ieiuniis, pœnitentiis, occaſionum fugâ, humilitate, manifeſtatione tentationum, lectionis inſtantiâ, occupationibus ſanctis, frequentiâ Sacramentorum, & plurimis aliis remediis occurrendum ſit, pleni ſunt libri Sanctorum. Quâ diuerſitate item curandi infirmi ſint, ſi morbus incipiat ab animâ per ſuggeſtiones, & redundet in corpus; vel contrà, ſi ex carnis petulantiâ redundet in animam: quomodò, ſi cogitationes turpes importunæ, vel in phantaſiâ pullulent ex malis habitibus, vel fiant immiſſiones per Angelos malos; quantâ diſcretione diſcernendum; quæ curatio adhibenda; hæc peti poſſunt à plurimis Doctoribus, qui eâ de re copioſè ſcripſerunt, præſertim verò Sancto Bonauenturâ tract. de puritate *Quid cùm carnis tentatione pulſatur.* Bonauentura tract. de puritate conſcientiæ.

con-

& de refor. mentis, c.22. Gerſon de exercitiis diſcret. ſimpl. c.3.

conſcientiæ, cap.12. & de reformatione mentis parte 3. cap.22. Gerſone Cancellario de exercitiis diſcret. ſimpl. de malarum cogitationum cauſis atque remediis, cap.3. & alibi ſparſim.

Profunditas, & defectus claritatis.

CAPVT IX.

Conſcientia primùm diſcutienda.

1 PRIMO monendus diligenter vt diſcutiat, & diſpiciat attentiùs ſemetipſum: nam tenebræ huiuſcemodi, quibus ſe celari quis cupit, ferè coniunctæ eſſe ſolent cum tenebris interioribus, ita vt in animâ illâ nec claritas propriæ cognitionis, neque lux quædam in agendis, nec ſplendor diuinorum ſoleat apparere; ſed reuerà tenebricoſa omnia & confuſa, ita vt nec diuinarum inſpirationum & actionum motiones pacatæ ſentiantur, nec pulchritudo virtutum ſine magnâ nebulâ & fumo, imò etiam caligantibus oculis omnino cernatur.

Quanti fecerint Sancti Patres.

2 Perpendat, quanti fecerint ſemper Sancti Patres hanc animi ſinceritatem, & claritatem in agendo cum Superiore, & rectore ſpirituali; quàm multa extent exempla, quid S. Baſilius, Reg. fuſ. diſput. reſp.46. vbi citat illud Prouerb.18. *Qui non medetur ſibi ipſi, frater eſt ſua opera diſſipantis*, iuxta LXX. noſtra editio ha-

habet: *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo,* &c. quid Caſſianus, quid B.P.N. quid denique omnes, qui de perfectione ſcripſerunt, ſenſerint.

3 Sciat nullo alio vitio ita aperiri oſtium Satanæ, qui eſt ſpiritus tenebrarum, qui cum eiuſmodi animâ pro ſuo arbitratu ſine vllo interpellatore liberè agit, & multa facilè perſuadet; nec vllo alio vitio ita remediis omnibus occludi aditum: quare ſeipſum aperiendo, tentationes facilè vincet, quibus tacendo ſuccumbet. *Oſtium diaboli eſt profunditas.*

4 Si nihil aliud, ratio ipſa, quâ tacetur, mala eſt & ſuſpecta. Aut enim ſuperbia prohibet, ne defectu manifeſtato vilior reputetur; aut negligit manifeſtare ſe, quia putat ſine vllo duce ſuam ſibi prudentiam ſufficere, quod etiam arrogantiæ & ſuperbię eſt; aut humano aliquo fine ſibi propoſito veretur, ne hæc manifeſtatio ſibi ad eum conſequendum impedimento ſit. Denique, ſi mediocriter ſe examinet, inueniet ſtatim radicem eius rei non bonam. *Ratio tacendi mala eſt.*

5 Inſtruendus eſt, non ſolùm hoc nomine non futurum eum Superiori minùs carum, imò contrà multò cariorem: nam non modò actus ipſe manifeſtationis virtutis eſt, ſed humilitas, quam hoc facto ille oſtendit, deſiderium curationis, fiducia cum Superiore, ſpes ipſa ſanitatis, neſcio quo, ſed miro tamen modo longè amabiliorem Superiori reddunt, *Superiori ſit amabilior & carior, ſe manifeſtans.*

quàm

quàm ipſe defectus opinionem minuat: cùm præſertim culpa in eo, qui ſe candidè manifeſtat & iuuari deſiderat, non tam vt culpa, quàm vt infirmitas, (quę compaſſionem magis mouet quàm indignationem,) à Superiore ſpectetur.

Superior eum lucretur: quomodo. Reg. 25. Rect. & 26. Præpoſ.

6 Ad hoc vehementer iuuat, ſi Superior iuxta regulas, crebrò & magnâ charitatis ſignificatione, cum eo agat; vt opinio amoris, in Superiorem fiduciam generet, conſuetudo minuat pudorem, & ſuauitas agendi erigat puſillanimitatem.

Similis defectus exempla.

7 Iuuerit, ſi captatâ prudenter occaſione, defectus aliquos, in quibus ille maiori pudore ſuffunditur, de aliis nonnullis (tacito eorum nomine, niſi eſſent illi iam Sancti, & res narraretur in libris) ad exemplum adducat; addens diuturnitatem morbi, pugnæ difficultates, modum victoriæ, vel alia, quæ ad rem facient, eumque extimulent ad vires concipiendas.

Quid quando ab aliis manifeſtatur.

8 Cùm ab aliis manifeſtatur, monendus ſuauiter, addendi ſtimuli, quare meritum ſeſe manifeſtandi paſſus ſit ſibi præripi, cùm etiam ſecundùm hominem, qui ſe manifeſtat, minorem ſentiat pudorem. Interdum, prudenter culpam extenuando doceat, non fuiſſe cauſam, cur tantoperè rem celatam eſſe voluerit. Interdum docendo, hanc occultationem auxiſſe culpam per ſe non magnam. Interdum ad-

addendo, vt videat quid mali faciat vel puſillanimitas, vel propria æſtimatio: quia quod ſolâ manifeſtatione facilè fuiſſet curatum, iam factum eſt alicuius momenti, vnde neceſſe ſit petere, inquirere, examinare, & huiuſmodi.

9 Hortandus, vt crebriùs, etiam ſine magnâ neceſſitate, conſcientiam ſuam, & defectus aperiat; quò ſic aſſueſcat, & quotidie leuiùs inueniet, & meliùs habebit. Addendum, ſi ſurreptio, vel mala conſuetudo potuit culpam elicere, voluntate quaſi dormitante, cur ipſa voluntas volens & vigilans non eliciat pro imperio longè faciliùs confeſſionem? *Crebra conſcientiæ redditio.*

10 Monendus, ſi non videt, vt credat ſaltem, ſi non valdè conſtanter contra ſe pugnet & vincat, fore vt in dies deteriùs habeat: nam & plura, & diu tacita manifeſtare, maiorem adfert confuſionem, & tacendi habitus contrahitur, & tenebræ augentur, & conſcientia ſenſim obduratur. *Pericula ex profunditate.*

11 Poſtremò proderit legere huius rei documenta & exempla, meditari pericula eorum, qui ita vixerint: contrà, ſerenitatem, meritum, conſcientiæ tranquillitatem, & innumera bona eorum, qui confuſione calcatâ ſeſe manifeſtarunt, & dirigendos ſpirituali Patri tradiderunt. Denique perpendat apud ſe, an fuerit vmquam aliquis ſanitatis cupidus, qui morbum celauerit; an quis ita demens, *Lectio & meditatio ſimilium.*

qui

qui cùm poſſit Patri ſpirituum Deo, omnia perſpicuè videnti, humili ſuâ accuſatione reconciliari, malit ſe cum confuſione abſcondere. Verè inſania falſa.

Pſal.39.5.

Iracundia, impatientia, vel auerſio à fratribus.

CAPVT X.

Quando fuerint auerſiones diuturnæ.

1 SI fuerint auerſiones diuturnæ; Primò monendus erit amanter, ſed ſeriò, quàm hoc indignum ſit Chriſtiano homine, nedum Religioſo, qui inter fratres viuens, vnius moris & cordis cum ceteris eſſe debet. Et vt recogitet ex humilitatis defectu impatientiam naſci: ideò factum alterius, quo ſuccenſus videtur, non tam fuiſſe cauſam commotionis, quàm manifeſtationem veritatis occultæ. Videnda quæ pulcherrimè diſputat Caſſianus Collat. 18.cap.13.14.15.& 16.

Caſſian.

Per Confeſſarium reconciliandus fratri.

2 Extimulandus per Confeſſarium, nec ſicut in ceteris imperfectionibus tolerandus diutius, quin efficaciter ſemel ſe vincat, & depoſitâ omni amaritudine coniungatur fratri, ſciens nec orationes, nec actiones ceteras tales eſſe poſſe, quales oportet, niſi hoc diligenter fuerit emendatum.

3 Curet

3 Curet Superior, vt cum fratre quamprimùm redeat in gratiam, nec vllâ ratione permittat, ſi quando id contingat, vt ſigna communia ſalutationum, colloquiorum, & officiorum, & huiuſmodi ſibi inuicem negent: quod ne in militibus quidem contubernalibus toleratur: nec vllâ excuſatione, aut diſſimulatione id permittendum, tum quia graue eſt, tum quia magis diſſenſiones nutrit, & domi ſcandalum. *Per Superiorem reconcilietur quàm primùm.*

4 Superior alloquatur etiam illum, cui offenſus eſt, vt is, quamuis nullâ ſuâ culpâ ab illo ita tractetur, vincat tamen in bono malum, humiliet ſeſe, adeat primus, blandè hominem alloquatur, prouocet modis omnibus ad charitatem. Denique ipſe Superior vel alius ſit mediator, vt omnino & abſque morâ res componatur. *Superior quomodo alloquatur offenſum.* Rom. 12.

5 Non admittat Superior, quod frigidè dici ſolet, ſe per Dei gratiam nihil mali illi velle, non ſentire in animo rancorem: tantùm non poſſe illum libenter videre, non cum illo ex animo agere, diuerſitatem complexionis, morum diſſonantiam non permittere, vt placidè conuiuere poſſint. Hæc omnia refellenda ſunt tamquàm à nobis aliena, & excuſationes in peccatis, atque amaritudinis germina à peſſimâ radice profecta: nec ferendum, vt diutius venenum in pectore ſeruantes, grauiùs afficiamur. Erimus enim in tenebris, & ira multa au- *Omnino tollenda amaritudinis cauſa.*

 debit,

Ad Profuturum epiſt.149. debit. *Non enim erubeſcit in tenebris* (ait S. Auguſtinus) *cùm ſuper eam ſol occiderit.* Luce quippe charitatis, & vnitatis vel extinctâ, vel paſſionum & mali affectus nebulis & caligine præpeditâ, deteriora contingent in animo, ſiue in alterius, ſiue in proprium detrimentum, quàm quæ in corpore ſolent in tenebris ambulanti.

Charitatis ſigna peculiaria mutuò exhibenda.

6 Efficiat, vt peculiaria ſigna charitatis exhibeat ei cui offenſus eſt, cum illo amanter agendo; ſi quid poteſt, pro illo præſtando; ſi infirmus fuerit, ſæpius viſitando, illi inſeruiendo, etiam ſenſu reluctante. Denique vrgeat, ne plus patiatur in ſuo pectore virulentum indignationis affectum, quàm Chriſti dulcedinem regnare. Idem agat cum altero, ita vt mutuis officiis charitas certet. Sic enim Deo iuuante, ſanabitur. Quòd ſi alter in alterum reiiciat culpam, docendus quod Caſſianus docuit, vbi agit de ſpiritu triſtitiæ. Quæ quoniam egregiè rem attingunt, & paucis grauiterque illam explicant, placuit etiam hîc adſcribere. Sic itaque habet: *Ideoq; creator omnium Deus opificij ſui curationem præ omnibus noſcens, & quia non in aliis, ſed in nobiſmetipſis offenſionum radices cauſaq; conſiſterent; non deſerenda præcepit fratrum conſortia, nec vitari eos, quos læſos à nobis, vel à quibus nos arbitramur offenſos, ſed deliniri iubet; ſciens perfectionem cordis non tam ſeparatione hominum, quàm patientiæ virtute*

Quid cùm alter alteri culpam imputat.

Caſſian. l.9. c.7.& 8.

te conquiri: quæ firmè poſſeſſa, ſicut poteſt nos etiam cum iis qui oderunt pacem, pacificos conſeruare, ita ſi parata non fuerit, ab his quoque, qui perfecti ac meliores nobis ſunt, facit iugiter diſsidere. Occaſiones enim commotionum, ob quas eos, quibus iungimur, deſerere feſtinamus, in conuerſatione humanâ deeſſe non poterunt: & idcircò triſtitiæ cauſas, ob quas à prioribus ſeparamur, non euadimus, ſed mutamus. Procurandum itaque nobis, vt noſtra potiùs emendare vitia, & mores corrigere feſtinemus: quæ proculdubio ſi fuerint emendata, non dicam cum hominibus, ſed etiam cum feris, & belluis facillimè nobis conueniet, ſecundùm illud, quod in libro B. Iob dicitur: Beſtiæ terræ pacatæ erunt tibi: extrinſecus quippe venientia non verebimur offendicula, nec vlla poterunt ſcandala nobis deforis inferri, ſi in nobiſmetipſis intus radices eorum receptæ inſertæq́; non fuerint. Pax enim multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Pſal. 119. 7. Iob 5. 23. Pſal. 118. 165.

Hactenus ille. Videnda etiam quæ libro 8. de ſpiritu iræ ponit, præſertim à cap. 8. vſque ad 15. Legendus idem Collatione 16. Abbatis Ioſeph de Amicitiâ, per totam, præſertim verò cap. 15. 16. & 17. vſque ad finem. Ex quâ tamen Collatione in cap. 27. nullo modo prætermittenda duxi pulcherrima atque efficaciſſima verba, quibus locum illum Apoſtoli explicat: *Date locum iræ: Hoc eſt,* inquit, *non ſint corda veſtra ſic impatientiæ & puſillanimitatis anguſtiis coarctata, vt violentam*

Videndum quæ libro 8. de ſpiritu iræ ponit.

Rom. 12. 19.

lentam commotionis procellam, cùm irruerit, ſuſtinere non poſſint: ſed dilatamini in cordibus veſtris, ſuſcipientes aduerſos iracundiæ fluctus in illis extentis ſinibus charitatis, quæ omnia ſuffert, omnia ſuſtinet. Et ita mens veſtra amplitudine longanimitatis ac patientiæ dilatata, habeat in ſe conſiliorum ſalutares receſſus, in quibus receptus quodammodò atque diffuſus teterrimus iracundiæ fumus, protinus euaneſcat. Hæc de auerſione & irâ diuturnâ.

1. Cor. 13.

Quid ſi fuerint ſubitaneæ hæ paſſiones.

7 Si verò fuerint impatientia & ira vel excandeſcentia ſubita, quæ frequenter contingunt, ſed ſtatim euaneſcunt; docendus erit occaſiones an[illegible]euertere, quibus ſe nouit accendi, & paratus atque munitus accedat: cumque ebullire feruentiores ſpiritus ſenſerit, ſaltem per aliquod ſpatium ſileat. Vix enim credi poteſt, ſi verba affluere incipiant, quàm difficilè coërceantur, & quàm animus excandeſcat: contrà, ſi contineantur, facilè ſedatur & conquieſcit.

Monendi domeſtici, vt vitent contentiones.

8 Moneat Superior domeſticos, quos expedit, vt cùm viderint illum iratum, vitent omnino contentiones, & ſuauiter colloquia declinent, vel prudenter ad alia tranſeant: alioqui excitantur rixæ, & commotione vehementiùs irritatâ, in ea prorumpitur aliquando, quæ etiam cùm irâ deferbuerit, facilè emendari non poſſint.

Superior ſeuerè iratum ne excipiat.

9 Cùm ad ipſum Superiorem iratus acceſſerit, & verba effuderit, qualia turgentes animo

mo ſolent; caueat diligentiſſimè, ne illum ſeuerè excipiat, ſed molli reſponſione iram frangat. Super omnia autem videat, ne verba aliqua arripiat & exaggeret, quæ ille incondita protulit. v. g. Quid eſt hoc? Quid dixiſti? Itáne Superiori? An oblitus es cum quo loquaris? Non meminiſti te eſſe Religioſum? & huiuſmodi cetera. Hęc enim tunc vehementer accendunt, & alioqui ſatis per ſe exacerbatum exaſperant: ſed ſuauiter ad orationem hortetur, monens vt redeat ad ipſum, quem inueniet ſui amantiſſimum; ſperare ſe, vbi perturbatio illa humana conquieuerit, fore vt omnia benè componantur. Vbi deferbuerit ſpiritus, & redierit quietus, tunc paternè corrigat. Ita tamen, vt etſi illius culpæ & commotionis turpitudo illi oſtēdatur, tamen animatus ſemper ad emendationem, & bonâ ſpe ille recedat. Nouimus enim aliquos præ vehementiâ vſque ad pallorem & tremorem affectos, etiam dimiſſionem à Societate in illo feruore petiiſſe: deinde placidè à Superiore placatos, rediiſſe non ſolùm pœnitentes errati ſui, & humiliores, ſed etiam quietiores & promptiores, quàm ante commotionem fuiſſent. *Prou. 15.*

10 Caueat in primis, ne ipſe viciſſim, vt fieri poteſt, offenſus verbis incipiat etiam turbari, & perturbato animo verba verbis rependere: hoc enim peſſimum eſſet & pernicioſum: ſed ſi quid contra ſe iactet, non magis mouea- *Superior ne turbetur.*

tur contra illum, quàm ſoleat mater inſeruiens contra filium phreneſi laborantem, cuius dicta vel facta compaſſionem ei potiùs, & lacrymas teneritudinis, quàm ſtomachum mouent.

Quid Superiori faciendum, ſi in hoc deliquerit. 11 Efficiat, vt quoties in hoc errare contigerit, aſſumat ille ſibi leuem aliquam pœnam, quam cùm primùm ſoluat: hoc enim facile & leue medicamentum, tum ex humilitate, tum ex aliquâ interruptione illius turbidi affectus, tum ex impetratione diuini reſpectus & miſericordiæ, non leuis eſſe momenti, ſi perſeuerauerit, experietur.

Particularis examinis vſus. 12 Tandem addat examen particulare, adhibeat peculiares orationes, petat publicas reprehenſiones & pœnitentias: ſi enim conſtanter egerit, non modò ſanabitur, ſed mutabitur in manſuetum, tractabilem, & patientem.

Laxitas in obſeruatione Regularum, & conſcientia minimè timorata.

CAPVT XI.

Meditari cur omnia reliquerit. 1 MONENDVS vt conſideret, quo fine tanto apparatu relinquẽdi omnia, parentes, bona, honores, &c. ſeipſum alieno ſubiecit

iecit imperio; nimirum vt ad perfectionem, & cordis puritatem tenderet. Quare ergo poſt tot labores & egregia facta ita deſipit in minoribus, vt ex iſtâ laxitate illud non apprehendat, ob quod ſolum apprehendendum tanta præſtitit? Multa poſſunt adferri exempla, vt hæc ſtultitia manifeſtetur.

2 Intelligat, aliud eſſe ex ſubreptione in multis delinquere, ſed in virtutibus tamen ſtrenuè ſe exercere, tentationibus reſiſtere, proponere meliora frequenter, ad perfectionem adſpirare, nihil negligere; vbi errauerit, ſtatim teneritudine conſcientiæ compungi, ſurgere alacriorem, iacturam leuem maiori feruoris, atque virtutum lucro reſarcire; aliud verò eſſe id, quod ipſe facit, facilè delinquere, nullo metu ſtimulari, vbi manifeſtè mortale non ſuſpicatur, leuiter contemnere, ex imperfectione non ſolùm non aſſurgere ad meliora, ſed de vnâ in aliam quaſi ſponte volutari. Itaque ne ſibi blandiatur ad inſipientiam ſibi vſurpans illud, quod ſimiles ſolent: *In multis offendimus omnes*; &, *Septies in die cadet iuſtus*: hæc enim gemitibus potiùs digna ſunt, quàm vt ita quaſi leui ioco dicantur.

Aliud eſt ex ſubreptione, aliud facilè delinquere.

Iac. 3. 2. Prou. 24. 16. vt S. Greg. in c. 1. Reg. c. 15.

3 Niſi caueat ſeriò ab hac tepiditate, videat ne cadat in profundum. Solet enim iſta Deo vomitum prouocare. Legatque Caſſianum Collat. 4. de Concupiſcentiâ carnis, cap. 19. lib. 4. de Inſtit. renunc. cap. 34. vbi egregiè

Tepiditatis effectus. Apoc. 3.

docet, quod experientiâ compertum eſt in plurimis, huiuſmodi homines magno in periculo verſari. Quòd ſi etiam in grauiora non cadant, Domino miſerante, tamen nihil præclarum ad Dei gloriam, nihil ad proximorum vtilitatem, vel Societatis ædificationem ab iis poſſe expectari. Et ſi nihil aliud, certè vita ipſa tepidorum valdè miſera eſt, & intolerabilis, & vt S. Bernardus loquitur, plena miſeriæ, & doloris, & inferno planè proxima, vmbra mortis iure cenſetur. Videnda, quæ idem Sanctus egregiè docuit in hæc verba: Sunt iterum multi inter nos, &c. & ſer. 6. ibi, Contra ſanè inuenire eſt homines puſillanimes & remiſſos, &c.

S. Bern. ſer. 3. & 6. de Aſcenſ.

Profectum in ſpiritu examinet.

4 Videat qui eiuſmodi eſt, & inſpiciat profundiùs intra ſe, quæ ſigna habeat proficientis iam, vt S. Bonauentura loquitur, roboratæ charitatis, qui poſt abrenuntiationem, & tantum temporis in hac viâ conſumptum, certè plura deberet habere. Quis ſenſus filialis & caſti amoris cor eius pungat, vt tanto Patri, talique ſponſo timeat diſplicere? hæ diuitiæ ſalutis, hic theſaurus iuxta Iſaiam. De quo timore Caſſianus pulcherrimè, *Vel tenuem*, inquit, *amoris formidat offenſam, atque in omnibus non ſolùm actibus, verùm etiam verbis attonitâ ſemper pietate diſtenditur, ne erga ſe quantulumcumque feruor dilectionis illius intepeſcat.* Hæc ille. Plangat igitur ſub religioſo habitu animam ſæcularem, expurgetque velociter.

De itiner. Æter. 4. diſt. 4. ar. 2.

Iſa. 33.
Caſſ. Coll. 11. c. 13.

5 Quot

5 Quot præclaras merendi actiones, & quot obedientiæ, virtutum actus ſibi permittat elabi: nec dubitet ſe in dies maiores mentis tenebras, & pertinaciorem conſcientiæ duritiem incurſurum. *Quanto merito ſe priuet.*

6 Numquàm in electione eorũ, quæ agere intendit, perpendat tantùm, an hoc mortale ſit, nécne; ſed aſſueſcat potiùs conſiderare, an hoc maioris ſit perfectionis, & an magis Deo placeat, an illum vel leuiter contriſtet: quale enim ſignum eſt amoris, illo modo agere cum Deo? aut quis ferat filium dicentem: Reuerà diligo patrem; ſed citra lethalia vulnera, & mortem, quidquid ei iniuriarum & moleſtiarum inferre potero, faciam omnia ſine reſpectu vllo & liberrimè: nec tantillùm curo, magis an minùs ei placeam, modò me hereditate non priuet, vel morte puniat. *Semper perfectionis habenda ratio.*

7 Etſi aliquando pro trangreſſione Regularum, & nimiâ libertate bonum eſt ei etiam pœnitentias iniungere; ſciat tamen Superior hac medicinâ numquàm tales ad ſanitatem mentemq́ue reduci. Quare qui hoc morbo laborat, excipiendus erit ſeriò, & ſecretò ac grauiter arguendus, vt de ſtatu vitæ ſuæ diligenter deliberet, ſeipſum intra ſe colligat, oblationem perpendat, ac ſi denuò de Societatis ingreſſu cogitaret. *Qualiter inuandus.*

8 Cùm in aliquâ re grauiore deliquerit, puta dando vel accipiendo, vel huiuſmodi, *Quid cum in re graui peccat.*

& quantitas fuerit alicuius momenti, etiamſi reuerà non peruenerit ad mortale; tamen perurgendus erit de periculo, & dubio, ne mortale admiſerit; & ita terrendus, vt videat
Eccl.19.1. quàm verum ſit illud: *Qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Si litteras acceperit vel miſerit inſcio Superiore, grauiter obiurgandus: Videat quò tendat, caueat inſidias Satanæ; non ſuadere illum iſta, quæ laxis leuiora videntur, niſi vt pertrahat ad grauiora. Si de aliquo murmurauerit, vel denique aliquid paulò grauius admiſerit; ibi paternè quidem, ſed valdè ſeriò monendus, & pœnitentiæ, capitula, & alia addenda, ſed præcipua tamen vis, vt dictum eſt, in priuatâ admonitione ponenda. Si nonnullis res innotuit, coram illis etiam, ſi ita expedit, erit arguendus, vt ſaltem erubeſcat, ſciatque ſe ſub iugo Domini eſſe.

Aſſociandus alicui ſpirituali viro. 9 Aſſignetur ei aliquis contubernalis, vel in officio collega, cuius exemplo & obſeruantiâ confundatur & incitetur; cuius colloquiis, datâ occaſione, accendatur. Hæc enim interdum magis mouent, & pudore afficiunt, quàm conſultò adhibitæ correptiones.

Exercendus ſeriò in ſpiritualibus exercitiis. 10 Denique collectio ad interiora, ſpiritualia exercitia, meditationes de perfectione, ſeria & non perfunctoria examina, etiam particularia, & quidquid ad ſpiritum inſtaurandum confert, huic proderit. Et quoniam infirmitas hæc valdè ſimilis & coniuncta eſt ſecundæ,

cundæ, id eſt, languori ſpirituali, quæ dicuntur in ſecundo capite ferè plurima, huic etiam prodeſſe valdè poterunt.

Imaginatio infirmitatum, adſpirare ad quietem, recuſare miniſteria.

CAPVT XII.

ANTE omnia Superiori cauendum, ne cùm aliquis alioqui vir bonus, & qui aliquando cum ædificatione laborauit, infirmitatem prætendit, & à laboribus ſe excuſat, facilè eum damnet quaſi imaginatiuum & fugitantem labores: hoc enim vehementer contriſtat, & ſæpè reuerà duritiem ſapit, non credere affirmanti. Sed ſi ex medicorum relatu, & nonnullis ſignis deprehendat aliquid eſſe admixtum imaginationis & otij, tunc cautè procedendum. *Non facilè damnandus.*

1 Itaque etiam ſic affecto magnum oſtendat compaſſionis affectum, conſulat medicos, & deinde eos ſecretò interroget. Et quidem initiò bonum erit, ſi infirmus à medicis ipſis animetur, bonâ ſpe recuperandę citò ſanitatis; deinde ab Infirmario, & aliis domeſticis: tum ſuſcipienda eſt illius cura diligenter per aliquot *Compatiendum ſic affecto.*

quot dies, illique ſpes facienda, fore vt breui meliùs habeat, ita vt paulatim ipſemet hanc cogitationem deponat, aſſeratque ſe iam meliùs habere: quod non ſemel in nonnullis contigit.

Quid cum infirmitas non apparet.

2 Si pergat, & infirmitas non appareat, ſed prætexat ille defectum quemdam virium, & magnam capitis fatigationem, & huiuſmodi alia, in quibus ſe diu fuiſſe affirmet; tunc maior etiam piæ compaſſionis affectus oſtendendus, addendaque illa, quæ ipſemet putet fore ſibi vtilitati, puta deambulatio frequentior, particularitas aliqua parui momenti in cibo, potu, ſomno, &c. Vbi verò per aliquot dies ita fuerit cum caritate & ſuauitate tractatus, vt facilè ſibi perſuaſerit Superiorem ex caritate agere; expedit illi proponere, an non vita illa otioſa moleſta illi ſit & melancholiam generet? affirmabit ſine dubio. Interrogandus, quid ergo cuperet, quid putaret fieri poſſe, quod iuuaret? inueniet aliquas relaxationes & recreationes extraordinarias: ex iis aliquæ reiiciendæ, ſed cum ſignificatione compaſſionis, tamquàm impedientes aliorum occupationes & miniſteria; videbit enim etiam aliorum habendam eſſe rationem: nonnullæ bono aliquo colore, præſertim tamquàm ipſi minùs commodæ declinandæ: aliquæ, licet non neceſſariæ, piâ quadam indulgentiâ concedendæ.

Alia remedia adhibenda.

3 Curandum contrà quàm in verè indigenti-

gentibus fieri debet, ne alij conuerſationibus & confabulationibus eius otioſitatem nutriant: ſed relinquatur ſolus, vt vel faſtidio victus legat aliquid vel faciat, & ab otio incipiat abhorrere.

4 Interrogetur, quid magis ſibi nocere experiatur, quod genus occupationum moleſtius ferat. Dicet duo vel tria: abſtineatur ab illis, inueniantur aliæ occupationes, quibus ſenſim vel ad leuandum tædium, vel ad minuendum faſtidium non inuitus occupetur: vix enim fatebitur ſe ad omnia inutilem. *Aliæ dentur occupationes.*

5 Petatur contrà, quænam illi videantur poſſe ſine magno ſui detrimento ab eo attingi: & illa experiatur, videat quomodò ſuccedant, animetur, detur aliquis adiutor, minuatur conſuetæ tempus occupationis: ſi non poteſt per duas horas, occupetur per vnam: ſi à confeſſionibus abhorret, interrogetur an in ſtudio concionum, an in docendâ doctrinâ Chriſtianâ, an in aliquo exteriorum officio poſſit occupari, & paulatim eò deducendus, vt aliquid aggrediatur. *Et quas ferre poſſet.*

6 Vbi aliquod tempus effluxerit, poterit ſuauiter moneri, vt videat, ne cùm plura forte præſtare poſſit, priuet ſe, Societatem, & proximum eo fructu, qui ex illius laboribus colligi poſſet. Negabit: vrgendus ſuauiter, vt tentet ſaltem ad breue tempus. *Poſt aliquod tempus ingenius ſuauiter.*

7 Paulatim verò, poſt exhibitam compaſ- *Quid poſt longanimitatem.*

ſionem

ſionem & longanimitatem,ex temporis ſpatio & experientiâ magis habebitur, vnde poſſit acriùs extimulari & moueri;ne etiamſi vera ſit ſecundùm rem debilitas, habeat fortè aliquid imaginationis admixtum: adferenda autem erunt exempla;fuerunt enim patres maturi,pij & graues, qui huiuſmodi morbo laborarunt, qui poſteà credentes medicis,ſolâ obedientiâ curati ſunt. Nec defuit, qui ex apprehenſione tenaciori putaret ſe homicidam futurum ſui,ſi medicis in victu,& curâ eius,quam prætendebat, infirmitatis, obtemperaret. Aſſerebat enim ſe tam euidenter de vitâ periclitari,ſi medicis acquieſceret, vt nullâ ratione id, ſaluâ conſcientiâ,poſſet:quem cùm Superior, adhibitis etiam Theologis,iuberet ſecurum eſſe,& deponere ſcrupulum,quem in ſe ſuſciperet,acquieuit tandem, & Deo iuuante,curatus eſt.

Obloquia ceterorum coercenda.

8 Sed & illud animaduertat Superior, ne domi obloquantur aliqui contra illum, ne morbum triſtitiâ exaggerent; neque contrà ita oſtendant ſe credere, vt illum in ſuâ imaginatione confirment: ſed ſemper ita loquantur & ſentire ſe oſtendant,illum eſſe virum talem,cui credere debent;fore tamen,vt animatus plus poſſit; adhibeat curationem, credatque medicis,Superiori acquieſcat,ſibique perſuadeat, occupationibus moderatis magis excitari,& iuuari naturam,quàm opprimi. Quid faciet,cùm otio marceſcet?erit ſibi ipſi grauis:

&

& alia, quæ in hanc ſententiam cum modeſtiâ, & ſignificatione compaſſionis adferri vtiliter poterunt.

9 Poſtremò, ſi aëris mutatio tamquàm vtilis ab ipſo apprehenderetur, Prouinciali ſignificandum, quam etiam medici valdè commendent; polliceanturque ex hac mutatione fore omnino, vt vires reparet. Sunt enim melancholici in impreſſionibus, & apprehenſionibus mirabiles: & fieri poſſet (quod non ſemel contigit) vt nullâ verè factâ in corpore mutatione, exiſtimaret ſe ex illâ loci mutatione planè reſtitutum, & aggrederetur magna. Si verò ſit in loco, vnde etiam difficilè auellatur, tunc medici vrgeant magis loci mutationem, & fortè ſtatim dicet, ſe meliùs habere vbi eſt, & incipiet aliquid facere, ne cogatur inde diſcedere, vbi libenter habitat. Hæ ſunt infirmitates humanæ, tolerandæ patienter, & curandæ ſuauiter.

Cæli mutatio.

Tentatio contra inſtitutum, & aliquot Regulas, quæ non placent.

CAPVT XIII.

Huius morbi difficultas.

MORBVS hic planè periculoſus eſt, & valdè curatu difficilis, præſertim in antiquioribus. Itaque inueſtigandus eſt diligenter, & detegendus ſolerter, & accuratè curandus. ſolent enim huiuſmodi homines morbum altè celare, & niſi occaſio aliqua quaſi non aduertentibus aliquid extorqueat, vix ſe prodent, niſi cum iis, quos potuerint ſubodorari eiuſdem eſſe ſententiæ.

Oratione iuuandus.

1 Ante omnia igitur tamquàm pro grauiter & periculoſè ægrotante orationes indicendæ domeſticis, tum cura eius infirmi ſuſcipienda diligentiſſimè.

Hortandus ad ſe aperiendum Superiori.

2 Curetur itaque in primis, vt ſeſe confidenter aperiat, dicatque quibus in rebus Inſtituti tentationem patiatur; an fuerit illa diuturna, quâ occaſione orta, quibus accidentibus aucta; an dubia ſua cum aliquo communicauerit, præſertim Superiore; quomodò & in quibus ei ſatisfactum; quid nunc eſt, quod eum maximè angat, ne dubitet ſe ſincerè manifeſtare. Fortè enim aliqua eum affligunt, quia falsò apprehen-

apprehendit: fortè quia modum ille tractandi non intelligit (id enim multis contingit, qui non tam veris, quàm animo conceptis & apprehenſis difficultatibus in rebus torquentur huiuſmodi) nec dubitet Deo adiutore, poſſe ſi demonſtretur, ſpinam euelli, quæ pungit occulta: non eſſe eum vel ſolum, vel primum, qui talia paſſus ſit. Sed quoniam non omnes Superiores eam habent Inſtituti notitiam, aut prudentiam, vt ſatisfacere poſſint; & occurrentes obiectiones ſiue intellectu illarum rerum, ſiue praxi commodè diluere; omnino expedit, niſi eſſet Rector maximi Collegij vir prudens, grauis, & in his verſatus, eum infirmum ad Prouincialem mittere.

Detegenda morbi grauitas.

3 Vbi aperuerit ille morbum, dicet fortè ea, in quibus ferè tales impingere ſolent; ſcilicet, non probari ſibi diuerſitatem graduum, Profeſſionis dilationem, tam amplam Superiorum poteſtatem, reddere rationem conſcientiæ, manifeſtationem defectuum & ceterorum per quemlibet qui extra confeſſionem ea ſciret. Hîc ergo Superior aggrediatur hominem, ponatque ei ob oculos morbi grauitatem, vt ſciat, niſi diligenter curetur, non magis eum futurum in Societate quietum, vel fortè etiam perſeueraturum, quàm ſi Carthuſianus aliquis. v. g. moraretur inter Franciſcanos, cuius Religionis nullam ſentit, aut adhuc ſentit vocationem. Itaque aggre-

Docendus de ſingulis.

gar

gat ſe ad opus, dicatque primò, an hæc omnia intellexerit biennio Nouitiatus, an in tot renouationibus Votorum. Reſpondebit haud dubiè ſe vidiſſe, ſed tunc non benè percepiſſe, poſteà autem apertis oculis pleniùs perſpexiſſe. Sanè videat, ne nunc malè apertos habeat,
Gen. 3. ſicut primi parentes ad videndum ſuam confuſionem. Verè enim carnis prudentia ad malè videndum eius aperuit oculos, quos innocentia feliciùs clauſerat, aperiendos ad ea, quæ ſunt Spiritus Dei. Et certè ita contingit, vt remoto lumine ſancti Spiritus, & vocationis, quæ omnia in ſuis, veriſque coloribus apprehenderat, nunc reſumptâ lucernâ carnalis & naturalis intelligentiæ, non eodem modo videat. Quare hoc potiùs deflendum, reſumen-
Rom. 8. 6. dumque primum lumen: *nam & prudentia carnis mors eſt*: & in lucernâ propriæ naturæ, quæ ſemper ſeipſam quærit, quæ mortificationis, abnegationis, & perfectionis ſunt, pulchra & lucida, vti ſunt, apparere non poterunt: quippe
1. Cor. 2. cùm Apoſtolus animalem hominem aſſerat, ea quæ ſunt Spiritus Dei, percipere non poſſe, quia ſtultitia eſt illi. Et verè ac ſapienter à
Caſſian. Collat. 18. c. 3. Piammone dictum eſt apud Caſſianum: *Nunquàm rationem veritatis intrabit, quiſquis à diſcuſſione cœperit erudiri: quia videns eum inimicus ſuo potiùs, quàm Patrum iudicio confidentem, facilè in id vſque propellit, vt etiam illa, quæ maximè vtilia ac ſaluberrima ſunt, ſuperflua ei videantur & noxia.* Atque

que

quæ ita præſumptioni eius callidus hoſtis illudit, vt irrationabilibus definitionibus ſuis pertinaciter inhærendo, hoc ſolummodò ſibi ſanctum eſſe perſuadeat, quod rectum atque iuſtiſsimum ſuæ tantùm obſtinationis errore cenſuerit.

4 Oſtendendum, ferè hæc omnia non eſſe in Societate noua, vſurpata eſſe à ſanctiſſimis Religionum Fundatoribus, & antiquiſſimis Patribus: adducenda loca Sanctorum, Baſilij, Benedicti, Auguſtini, Pachomij, Caſſiani. Quòd ſi quibus minùs probantur, ij perfectionem Inſtitutorum, & religioſæ exercitationis, imperfectorum hominum moribus & deſiderijs metiuntur, vt quadam veluti Lesbiâ regulâ, non pulchrum & rectum, ſed deforme potiùs & diſtortum, ſi non ruinoſum planè conſtituant ædificium. *Oſtendendũ non eſſe noua in Societate.*

5 Addendum, fuiſſe hæc ſæpius non ſolùm à Societate vniuersâ in generalibus Congregationibus, atque à tam multis Patribus doctrinâ & religione præſtantibus examinata, ſed etiam Summorum Pontificum, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ iuſſu, non ſemel diligentiſſimè perpenſa. Et nuper Sixti V. fel. rec. qui nonnullis Theologis, & grauiſſimis Cardinalibus cùm examinanda dediſſet; illique noſtris reſponſis auditis, & ſcripto traditis, etiam accuratè examinatis, ad Pontificem retuliſſent, nihil planè ille immutauit. Imò verò Gregorius XIV. ſanctæ mem. qui ei ſucceſſit, ampliſſimo *A Congreg. gat. gener. & à Summis Pontificibus approbata.*

diplomate ea explicauit, & confirmauit.

Inueſtiganda radices. 6 Examinet radices, vnde hæc diſplicentia oriatur, & inueniet nonnullis in rebus eſſe ex falsâ intelligentiâ. Hæc declaranda, & abigendæ tenebræ, quæ mox diſparebunt. In nonnullis planè ex malo affectu, ſuperbiæ v.g. non placet diuerſitas graduum, quia vult eſſe Profeſſus: non manifeſtatio conſcientiæ, quia eſſe vellet occultus: non deferri ab aliis, quia nollet opinionem minui. Denique percurrat ſingula, & hoc ipſo ſe iudicet, quo videt, vnde proueniat. Illud etiam conſideret, ſi radices maneant inquietudinis, nihil referre an hoc vel illo obiecto turbemur. Satis enim apparet in aliis Religionibus, vbi nonnulla quæ apud nos ſunt, non habentur, plurimos eſſe pluſquàm malè contentos, alios manifeſtè apoſtatare: itaque non hæc, quæ illi diſplicent, in causâ ſunt; ſed radix ipſa interior, quæ ſi ſanetur, ſalua erunt omnia. Quod in nonnullis manifeſtè conſtat, qui cùm turbati multa ex iis improbarint, vbi collecto ſpiritu conſpicere potuerunt, tranquillo animo vſque ad finem perſeuerarunt.

Promiſſio facta Deo & pactum cum Societate. 7 Dicat ſibi ipſi, quoties, Beatiſſimâ Virgine & Angelis teſtibus, hæc Deo promiſerit, an non cum Societate pactum inierit, firmans etiam Scripturâ, ſe contentum eſſe omnia ſeruare; an nunc liceat in re tam graui promiſſis non ſtare, ſine quibus numquàm fuiſſet

in

in Societatem admiſſus, vt poſt tot annorum ſpatia renuat, ſeque affirmet quietum eſſe non poſſe?

8 Suauiter docendus (quod certè maniſeſtiſſimè demonſtrari poteſt) quantoperè hæc valeant ad ſpiritualis vitæ profectum, & omnimodam abnegationem, quam, ſi mentiri nolit, in ſuâ vocatione quæſiuit. Percurrendum per ſingula, & ita eorum omnium ſpecioſitas & pulchritudo elucidanda erit, vt eius animum ſuo ſplendore alliciant. Quod certè poſſunt mirificè: vt in iis apparet, qui gratiâ vocationis illuſtrati ea perſpiciunt in lumine Dei. *Quantum valeant.*

9 Dicet fortè, non tam hæc in Inſtituto & legibus Ignatii, quàm in praxi diſplicere ei, quòd malè à Superioribus practicentur. Sed primò iniuriam irrogat ſanctiſſimo Fundatori: an enim ille non vidit, eas leges hominibus, & pro hominibus, & ab hominibus adminiſtrandas ſe tradere? Vidit vtique, nec ignorauit, poſſe interdum errari: ſed rurſus, poſſe ſanctè tractari. At eiuſmodi leges condere, quæ Angelis, non hominibus conueniant, hominis fuiſſet minimè prudentis, nec Dei Spiritu pleni, quales Religionum Fundatores eſſe oportet. Quòd ſi non leges illas, quaſi vſu ipſo minimè faciles & commodas accuſet, ſed aliquorum Superiorum praxim, iam non Inſtitutum, ſed perſonæ diſplicent: *Soluuntur obiectiones contra Inſtitutum.*

de quibus alia ratio eſt; & in quibus, retentâ Inſtituti puritate, emendari poſſunt quæ deſiderantur. Secundò, Cur tam multi viri grauiſſimi & doctiſſimi ſunt, qui integritatem huius adminiſtrandæ legis collaudant, & Deo gratias hoc nomine agunt? cur & ipſi hæc mala non vident? cur ipſemet infirmus, ſi de ſuâ causâ non ageretur, tam oculatus non eſſet? at in propriâ causâ, & in ſe iudicando, quàm procliue eſt falli? Deinde hortandus, vt dicat in particulari: & in ſingulis ei ſatisfieri poterit, niſi malit proteruire; modò illud ſtatuat, quod negare non poterit, iudicium de ſufficientiâ, talentis, virtutibus, non modò in iis, qui ſe planè totos Deo & Religioni tradiderunt, ſed ne in ſæcularibus quidem cuiuſcumque ſtatus, non poſſe eſſe penes eum, de quo agitur. Ad cetera omnia facillima eſt reſponſio.

Spiritualibus exercitiis iuuandus.

10 Hortandus, vt præmiſſis aliquot exercitiis ſpiritualibus, præſertim de beneficio vocationis, & obligatione ad perfectionem, paret ſe ad generalem confeſſionem: benignè animandus, difficultates molliendæ, non omnes futuras quas ſuſpicatur; ſed vt in rebus humanis contingit, ex decem vix duæ oriuntur: ſe etiam paratum ad illum iuuandum, & conſolandum. Denique oſtendat reuerà multa apprehendi difficilia à longè, quæ reipsâ non ita ſunt. Se etiam pro ſuâ virili amanter explanaturum, vbi potuerit.

11 Pro-

11 Prohibeatur omnino, ne hos conceptus cum aliquo communicet, tum propter priuatam ſuam vtilitatem, tum etiam propter communem. Quòd ſi tamen faceret, vel inquietum poſt hæc omnia ſe oſtenderet, Præpoſitus Generalis tempeſtiuè monendus erit. *Interdicendum ne aliis communicet.*

Tentatio contra Superiorem, cum auerſione & diffidentiâ.

CAPVT XIV.

1 Ante omnia tollenda quædam tentatio eſt ab ipſo Superiore, ne putet huius infirmitatis culpam totam eſſe in infirmo: debet enim credere, poſſe etiam in ſe ipſo non exiguam eſſe partem, & ſi non committendo aliquid, quod etiam interdum euenit, ſaltem omittendo; vel ſi in re non peccauit, potuit fortè in modo peccare. Exiſtimet ergo etiam ſe debitorem eſſe, examinet cauſas, & corrigat quod in ſe eſt, memor præcipuè illius ſententiæ D. Gregorij ad Bononem Abbatem: *In correctione hunc eſſe ordinem noueris obſeruandum, vt perſonas diligas, & vitia perſequaris.* Et quod paulò pòſt addit: *Sic vulnus debes abſcindere, vt non poßis vlcerare quod ſanum eſt: ne ſi plus quàm res exigit, ferrum impreſſeris, noceas cui prodeſſe feſtinas.* *Quid in ſe diſquirat Superior.* Lib. 9. ep. 8.

Quæ via tenenda à ſubdito hanc ſuſpicionem tollendi. Paſtoral. p.2.c.8.

2 Cùm videat infirmum à ſe auerſum ſanari non poſſe, nec medicamenta admittere, niſi ſuſpicionem deponat; faciendum omnino, quod idem Sanctus Pater monuit, vt Paſtores dilectionem ſuam quaſi quamdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris ſui introducant. Difficile quippe eſt, vt quamlibet recta denuntians prædicator, qui non diligitur, audiatur. Ergo quæcumque monita, quæcumque remedia adhibeantur, nihil illi proderunt: imò interdum nocent magis, quia putat ille ea omnia non ab amore, ſed aliunde proficiſci.

Superior ferat Subditi imperfectiones.

3 Itaque ſi quid murmuret, aut conqueratur contra illum, factus velut homo non audiens, caueat diligentiſſimè, ne aut cum eo, qui detulit, aut cum alio quopiam ita loquatur, vt oſtendat ſe etiam vulneratum, aut ita rem exaggeret, vt dicat, hæc tolerari non poſſe, omnino illum ſeuerè caſtigandum; non eſſe tales dignos, qui in Societate retineantur, & huiuſmodi alia. Sed cum manſuetudine ſemper illud potiùs: Doleo bonum fratrem in hæc prorupiſſe, præſertim cùm Superioris perſonam teneo: cuperem omnino ſuſpiciones has euellere ex ipſius animo: ex paſſione vehementi iſta dixit: compatior illius infirmitati, cùm præſertim hæc, quia in alios redundant, & ſcandalum pariunt, aliquo remedio indi-

indigeant: oremus pro illo: videamus quid conſilij capiendum: ſanare eum potiùs, quàm humiliare cupio.

4 Aggrediatur eum in ſpiritu charitatis, capiens hoc modo vulpeculam, id eſt, detractorem, & capiat Domino, hoc eſt, lucretur in lenitate fratrem ſuum in Chriſto. Quâ de re cùm egregiè dicat S. Bernardus, verba illius, vt aptiſſima, apponam. Explicans enim verba illa Canticorum: *Capite nobis vulpes paruulas*, hæc attexit: *Peſſima vulpes, occultus detractor; ſed non minùs nequam, adulator blandus. Cauebit ſapiens ab his. Dabit operam ſanè quod in ipſo eſt, capere illos qui talia agunt; ſed capere beneficiis atque obſequiis monitisq; ſalutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non ceſſabit iſtiuſmodi carbones ignis congerere ſuper caput maledici, & item ſuper adulatoris, quouſque (ſi fieri poteſt) & illi inuidiam, & iſti ſimulationem de corde tollat, faciens mandatum Sponſi dicentis: Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas. An non tibi captus ille videtur, qui ſuffuſus ora rubore, quippe proprium erubeſcens iudicium, ipſe ſuæ confuſionis & pœnitudinis teſtis eſt, ſiue quòd oderit hominem amari digniſſimum, ſiue quòd dilexerit tantùm verbo & linguâ eum, à quo ſe diligi opere & veritate vel ſerò expertus eſt? Captus planè, & captus Domino, ſecundùm quod nominatim ipſe expreſſit, Capite, inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduerſantes mihi ſine causâ, ita capere* poſſim,

Spiritu charitatis iuuandus.

Serm. 63. in Cant.

Cant. 2.

Rom. 12. 20.

1. Ioan. 3. 18.

poſſun, vt Chriſto eos vel reſtituam, vel acquiram.

De murmurationibus contra Superiorem per alium monendum.

5 De murmurationibus & aliis, quæ ipſum Superiorem attingunt, melius eſt, ſi per alium moneatur, præſertim Confeſſarium, & Præfectum Spiritualium; à quo paternè oſtendatur illi macula, & aliorum offenſio: interdum à Miniſtro, nonnumquàm etiam, ſi ipſe aderit, à Prouinciali valdè ſeriò, indicando ſcandalum, & culpæ grauitatem. Ipſe verò Superior multa, quæ ad ſe pertinent, oſtendat ſe neſcire. Si enim intelligat is, qui offendit, illa ad Superioris notitiam perueniſſe, vix poterit ſibi perſuadere, Superiorem non eſſe propterea exulceratum, & erga ſe malè affectum.

A grauioribus Patribus iuuandus.

6 Interdum Prouincialis, ipſe Rectoris Admonitor, Spiritualium Præfectus, vel aliquis ex grauioribus, cui præſertim tentatus confideret, indicent illi hanc opinionem verè ex falsâ apprehenſione conceptam, maioris eſſe damni, quàm ille putet: hanc niſi deponat, eum futurum ſemper inquietum; obedientiam numquàm eſſe poſſe, qualem Deus & Conſtitutiones exigunt. Si Superior non taceat, monita ſalutaria verti ei in venenum; ſi taceat, quotidie in deteriora lapſurum: videat quid agat, & ſibi conſulat. Offerat prætereà qui tentatum ſic iuuare aggreſſus eſt, ſe cum Superiore acturum efficaciter, vt illum amanter amplectatur: ſperare ſe, non futurum hoc difficile, quòd nouerit bonam Superioris voluntatem

tatem erga illum, quam ſignis & verbis ſibi frequenter oſtenderit. Proinde cùm egerit, ſe relaturum. Agat, deinde magis confirmet, animet, vt omnino per ſe adeat Superiorem, eíque penitùs aperiat vulnus, manifeſtet ſuſpiciones omnes, omnes querelas; polliceri ſe, libenter illum audiendum, atque omnino diſiectis vmbris fore omnia lucida & pacata. Sed ille non facilè ad id adducetur, obiiciens Superioris erga ſe auerſionem cognitam, duritiam, vel bonum aſperitatem, denique verendum, ne congreſſus hic accendat potiùs, quàm extinguat humores. Nō ideò ceſſandum, ſed ſæpius is erit vrgendus, vt ſaltem vocatus eat, modò reuerà Superior ſe ad dulcedinem compoſuerit.

7 Vbi ventum fuerit ad colloquium, inuitet eum Superior hilari fronte, vt omnia aperiat, quia alioqui numquàm pacem inueniet: polliceatur fructum, promittat ſe, ſi quid reuerà in eo deſideretur, facilè mutaturum, quia non alio animo, quàm ex charitate fecit. Si quid verò ex ſiniſtris & falſis imaginationibus ortum habeat, ſe dilucidè oſtenſurum, etiam adhibitis teſtibus, ipſum falli. Deinde ſinat eum motus animi ſui aperire, licet verbis incompoſitis & acerbioribus; nec tam illa attendat, quàm infirmitatem. Vbi ſe aperuerit, excipiat eum ſuauiſſimè, incipiat docere in ſingulis, in hoc & illo penitùs eum falli. Dicat *Quomodo ſe gerat Superior in colloquio.*

quæ

quæ fecerit contrà pro illo, citet in hoc aut illo facto teſtes talem vel talem: ſi in hac vel illa re aliquid negauit petenti, non potuiſſe aliud fieri. Si iniunxit pœnitentias, non fuiſſe niſi ordinarias. Si explorauit, vel aliquid de illo voluit ſciſcitari, fuiſſe conſcientiâ coactum propter ea, quæ referebantur; quæ licet facilè non crederet, tenebatur tamen vt paſtor quærere. Si oſtendit in nonnullis minorem fiduciam, quòd non ei hæc aut illa iniunxerit, vel fuiſſe quia externi alium petebant nominatim, vel quia genus illud negotiorum ob naturam eius & præſentem ſtatum, minimè crederetur illius ſpiritui profuturum; vel quia noſtri vel externi offendebantur eius agendi modo. Polliceri ſe omnem charitatem, omnem fiduciam: incipiat ipſe mutare modum, & videbit quantâ illum Superior charitate complectatur. De his autem, in quibus mutare debet, melius eſſe vt redeat commodiùs auditurus, longiorem fuiſſe ſermonem: interim oret vterque, & veniat ipſe animatus vt audiat, nam ex amore fore omnia. Non minùs quippe diligit charitas, cùm monet & obiurgat, quàm cùm blanditur ac fouet: ſperare in poſterum omnia meliora. Hæc omnia fiant tamquàm à patre, blandè & amanter: & omnino caueat Superior diſputationes & altercationes: hoc enim minuit auctoritatem, & gignit maiores amaritudines. Addat prætereà ſuper omnia

(ſi

(ſi fortè contigerit eum aliqua contra ipſum Superiorem dixiſſe, quæ putet relata Superioris ipſius animum pupugiſſe) vt ſibi certiſſimè perſuadeat, nihil in eius animo propterea amaritudinis reſediſſe: imò ſe tantò magis à Superiore diligi, à quo impenſiora charitatis ſigna experietur; quique nullam aliam huius dilectionis compenſationem petit, niſi vt ſe ille in poſterum ſincerum fratrem exhibeat, & cum magna fiducia tamquàm ad patrem accedat; fore ſine dubio vt eius fiduciæ Superioris facta reſpondeant.

8 Vbi cœperit remitti febris ardor, moneat illum de grauioribus, excuſans tamen quoad poteſt, vel aliquam imprudentiam, vel intentionem eius. Inculcet aliorum offenſionem, noſtrorum & externorum, qui ſæpè conqueſti ſunt. Commemoret aliqua bona quæ fecit, addens cur maculam inferat, cur multa bona impediat, quæ præſtare poſſet. Admiſceat aliqua leuiora errata, quæ oſtendat, ſe nihili facere: doceat tamen quàm facilè, & quantâ cum laude ac merito illa vitare potuiſſet. *Poſt de grauioribus monendus.*

9 Iniungat vt deinceps frequentiùs eum adeat: hoc enim ſibi futurum gratiſſimum; communicatio enim nutriet fiduciam & amorem: non dubitet ſe diligi, vt filium chariſſimum; vtinam paterent corda, ſic enim euaneſcerent cuncta, quæ hanc ſuſpicionem, & diffi- *Hortetur vt Superiorem frequentius adeat.*

diffidentiam ingenerant: & ne putet ſe verbo & linguâ tantùm diligi, experiatur, vt videat ſe diligi etiam opere & veritate; proponat quæ cupit. Si poſſit ſine maiore incommodo, concedat Superior alacriter: ſi habeat difficultatem in iis concedendis, tunc infirmo præmonito, communicet cum Admonitore, vel Conſultore: qui ſi annuat, nec manifeſtum ſit incommodum, concedet: ſi neget, excuſabitur, quia aliorum etiam iudicio permittendum non erit. Si per aliquem, cui magis fidat, velit agere cum Superiore, poterit initio indulgere: interdum tamen ſi res eiuſmodi ſit, vt concedi debeat, ſignificandum Interpreti, vt is qui petit, Superiorem adeat, Superiorem ſine dubio facturum quod petitur.

1. Ioan. 3. 18.

Quomodò credenda quæ referuntur.

10 Etſi vigilandum eſt Superiori, cum iis maximè, qui maiori indigent curâ; videat tamen cum hoc infirmo quæ & quibus de eo credat: audiat quidem, ſed perpendat omnia: procliue enim eſt, vt de eo, qui non rectè ambulat, de quo putant Superiorem non habere optimam opinionem, eſſeque inter eos viciſſim aliquam offenſionem, multa ad eum deferantur non ita explorata, interdum etiam exaggerata. De iis, ſi abſque diligenti cautelâ infirmus moneatur, mirum quantoperè noceat, quantoperè hinc morbus creſcat; quantam occaſionem ſumat is, de quo agitur, infirmandi cetera, quæ obiiciuntur; accuſandi Supe-

rio-

riorem nimiæ credulitatis, quam etiam ex amaro affectu erga ſe proficiſci & credet & prædicabit.

11 Hocipſum ei, cùm arguitur, prædicendum, hæc quidem eſſe delata, ſe tamen non facilè credere quæ dicuntur: cupere proinde ab eo cuncta cognoſcere, idque ne putet ille, ſe ex præiudicio damnatum, quod caueat diligenter Superior ne`præ ſe ferat. Et quamuis alioqui de re conſtaret, audiat tamen antequàm damnet; efficiatque, vt intelligat ille, ſibique planè perſuadeat (quamuis pro ratione ſui officij, & pro bono ſubditi, atque communi, neceſſariò audiat & inueſtiget) tamen ſibi gratius longè futurum, ſi innocens, quàm ſi culpabilis inueniatur. Quis enim pater, qui filij culpâ vel infirmitate auditâ, non libentiùs inueniat vnde gaudeat, quàm vnde puniat? *Vt ſe gerat cùm defectus deferuntur.*

12 Iniungat illi aliqua, quæ ſine magno detrimento poterit: mittat interdum, ſi id ille præſtare poterit, ad concionandum; ad exhortationes monialium, ad negotium aliquod cum Prælato, vel aliquid aliud tranſigendum; ne arbitretur omnino ſibi ex diffidentiâ ad omnia oſtium occludi. Hæc tamen non ita ordinariè fient aut frequenter, vt incommoda incurrantur vel familiaritatis cum Principibus viris, vel quaſi eius perſonæ nimiæ approbationis, quæ poſteà Societati, ſi res non benè *Eius operâ & quomodò vtendum.*

ſuc-

ſuccedet, aliquando nocitura ſit (nam huiuſmodi homines ſolent interdum noſtris contra nos armis & teſtimoniis pugnare) ſed prudenter & per interualla tantùm, ne ille putet ſe penitus abiectum. Poſteà, vbi rationem reddiderit rei geſtę, laudandus erit & animandus; hæc enim valdè conciliant animum, & ſuſpiciones euellunt.

Omnia Superiori tentanda.

13 Poſtremò nihil prætermittat per ſe, & per alios idoneos, quod ad eximendas ſuſpiciones, & gignendam amoris ſui opinionem facere poſſit: certus, niſi hoc fecerit, nulla medicamentorum genera profutura: memineritque ſententiæ D. Gregorij, quam Sanctus ille Pater, & ex longâ experientiâ didicerat, & ex Sacris litteris exemplo confirmat Apoſtoli; qui obiurgaturus grauiter Corinthios, ita eos antè laudauit, vt poſt plurimas laudes intulerit, *Ita vt nihil vobis deſit in vllâ gratiâ*. Sed, vt Sanctus hic ait, *priùs ſuperborum brachia ſtuduit per blandimentorum vincula religare, vt poſtmodum potuiſſet vulnus ſuperbiæ ferro correptionis incidere. Erāt profectò in Corinthiis & quæ laudari debuiſſent, erant & quæ argui. Peritus itaque medicus priùs ſana membra, quæ circa vulnus erant, laudando palpauit; & poſtmodùm putridum ſinum vulneris feriendo transfixit*. Hactenus Beatus Gregorius.

1. Cor. 1. 7.
Lib. 24. moral. c. 9.

Sæ-

Sæcularitas, & aulicismus insinuans in familiaritates, & gratiam externorum.

CAPVT XV.

Morbvs hic in Societate & intra & extra periculoſus eſt, & iſtis qui eum patiuntur, & nobis ferè neſcientibus paulatim ſubintrat, ſpecie quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad Diuinum obſequium huiuſmodi homines Societati, iuuādi proximos, &c. Sed reuerà quærimus interdum nos ipſos, & paulatim ad ſæcularia deflectimus. Quare diligenter præuenienda ſunt mala, & initiis occurrendum. *Quam faciem induat aulicismus.*

1 Attendenda igitur ſigna, quibus dignoſci morbus hic poſſit. Ea autem inter cetera non obſcurè illum indicant, ſi quis frequentiùs illos adeat: ſi, cùm abſtinet, ſentit deſiderium præſentiæ, & congreſſus illorum: ſi eorum rebus & negotiis tamquàm propriis ſe affici ſentiat: ſi libenter amplectatur negotia ſæcularia: ſi Superiore inſcio tractet: ſi huiuſmodi Principes & Magnates ſibi, non Societati conciliet: ſi obſeruantia & obedientia incipiant illi ſordeſcere: ſi Societatis miniſteria, & quæ minùs *Signa aulicismi.*

ſpecioſa videntur, leuiora putet: ſi ſe factum arbitretur ad magna: ſi paupertatem noſtram incipiat moleſtè ferre, quòd commoditates & curioſiora requirat: ſi noſtrorum conuerſationem, præſertim ſimplicium, aſpernetur: ſi Superiorem hæc monentem, quaſi maleuolum & inuidum iniquiùs ferat. Hæc enim & huiuſmodi ſi adſint, quidquid decepta & deceptrix illius intentio huic polliceatur, certum eſt morbum illius animum occupare.

Indicanda pericula.

2 Indicanda erunt ei pericula. Nam obedientia, fraterna vnio, ſimplicitas religioſa, deuotio, & coniunctio cum Deo, amor erga Societatem, zelus animarum, & plurimæ aliæ virtutes manifeſtè periclitantur. Vix enim credi poteſt, quàm hic homo immutetur: & breuî, cùm minimè ſentiet, inueniet & dolebit ſe alium. Vnde in quintâ Generali Congregatione tam ſeriò eâ de re actum eſt, vt videre eſt Canone 12. & 13. qui maximè ſeruandi.

Statim amouendi huiuſmodi homines.

3 Auellendi huiuſmodi homines tempeſtiuè bono aliquo nomine: quia ſi incipiant altiores radices extendere, non poterunt ſine magnâ Principum offenſione diuelli. Quare Superiores locales moneant tempeſtiuè Prouinciales; qui ſi videant difficultatem, conſulant Generalem. Denique non ſint Superiores hac in re negligentes, ſi conſultum Societati volunt.

Quid quando ſe excuſant.

4 Si excuſant ſe, quòd Principes vrgeant, hor-

hortandi ſeriò, vt ipſi tamquàm ſuâ ſponte fila præcidant; quod ſi voluerint, haud dubiè ſuauiter id facient: tamùm caueant, ne videantur, cùm contra ſentiant & cupiant, idcircò id facere, quia Superiores volunt, & quia hoc nomine ab hominibus Societatis malè excipiantur. Si enim hoc modo fiat, nocet potiùs cauſæ & Societati, quàm proſit, & Principum animos valdè exulcerat. Quo fit, vt hæc eo modo pertractare, hominis ſit nec obedientis, nec Societatem amantis, cùm hæc incommoda manifeſtè videat.

5 Occupandi erunt diligenter in miniſteriis, tum quòd in his fructuoſiùs proximis, tutiùs ſibi, & maiori cum Societatis ædificatione verſentur; tum ne tempus ſuppetat huiuſmodi viſitationibus, & inutilibus colloquiis. Viſitationes etiam interdum diſertè negandæ, vt in Inſtructionibus cauetur impreſſis. *Occupandi in miniſteriis.*

6 Publicæ etiam in Refectorio reprehenſiones monebunt eos religioſæ humilitatis, vt aulicisſmum quoquo modo interrumpant: quare circumſpectè & opportunè ſuo tempore adhibendæ. *Publicè reprehendendi.*

7 Monendi ſubinde, rem eſſe plenam inuidiæ apud externos, Societatem hoc nomine malè audire, conflari multorum in nos odium, inter noſtros etiam neſcio quid inæqualitatis offendere: hortãdi vt prudenter de- *Monendi de periculis.*

 clinent;

clinent; ſuggerant nonnullis in rebus Principibus ipſis aliquos alios noſtros vel externos, prout res feret, ne videantur noſtri omnia mouere.

Etiam externis denegandi.

8 Externis, qui vel ſuâ ſponte, vel etiam ab huiuſmodi noſtris miſſi, Superiorem vrgent, vt illis hoc vel illud negotium demandet, modeſtè negent, prætexentes Principis ipſius offenſionem, Societatis decreta, negotij ſæcularitatem, aliorum odium, & huiuſmodi multa, quæ impediunt ne Superior poſſit hoc probare, ſi id illi faciant, tantùm abeſt, vt poſſit iniungere.

Generalis quoque monendus.

9 Poſtremò quoniam morbus mixtus eſt ex effuſione ad exteriora, & amore excellentię, de quibus diximus cap. 6. & 7. applicet Superior pleraque remedia ex illis, & Generalem admoneat.

Pertinacia & durities Iudicij cum contentione.

CAPVT XVI.

In ſpeculatiuis adhibendi Doctores. Exam. c. 3. §. 10. & 11.

1 SI fuerit in ſpeculatiuis, adhibeat Superior iudicium aliquorum Doctorum. Et vbi is fuerit diligenter auditus, imponat ei ſilentium iuxta obligationem Conſtitutionum, nec

nec ſinat longiùs progredi, alioqui nec pauca nec parua ſequuntur incommoda.

In practicis de quibus monendi.

2 In practicis moneat illum, hoc ferè naſci ex ſuperbiâ, quâ velit aliis videri doctior vel ſuperior, & neſciat cedere; vel ex tenuitate iudicij, quòd non apprehendit ſaltem non eſſe in rebus moralibus tantam euidentiam, vt non modò ſit habenda ratio etiam iudicij aliorum, ſed etiam prudentiores proprio confiſi iudicio, decepti prauiſſimè fuerint.

Nugas interdum eſſe doceat.

3 Doceat eſſe interdum quæſtiones de nugis & rumoribus, qui narrantur: quàm verò indignum ſit religioſo homine de iis certare, & caritatem lædere, facilè quiuis intelligit.

Hortandus ad Caßianũ legendum. Caſſia. coll. 16. à c. 6. vſque ad 12.

4 Monendus quod Caſſianus ait, Sicut inter carnales de terrenis ſubſtantiis, ita inter ſpirituales pro diuerſitate intellectuum oriri diſcordiam. Legat proinde diligenter egregiam eius loci doctrinam, præſertim à cap. 6. vſque ad 12. Si verò ſit Coadiutor, dicat illi Superior vel Præfectus aliqua in hanc ſentẽtiam.

Communia remedia adhibenda.

5 Adhibeat remedia communia orationis & examinis particularis, aſſumendo leuem aliquam pœnitentiam, quoties in leuiora inciderit.

Non abeant impunè.

6 Ne contentiones huiuſmodi permittantur impunè, dentur reprehenſiones publicæ in Refectorio cum admonitionibus, quæ alios etiam iuuent. Et ſi Miniſter vel aliquis Pater ex grauioribus adeſſet, cùm hæc contingunt,

poſſet commodè ſermonem ad alia transferre, & fratrem opportunè monere.

Quomodò iuuandus non emendatus. 7 Si quis monitus non emendaretur, aſſignandi eſſent maturiores & magis ſpirituales, cum quibus in recreatione ageret, ne ibi contenderet.

Quid cùm res eſt cum Superiore. 8 Si res fuerit cum Superiore, iam defectus eſt Obedientiæ; proinde adhibenda remedia, quæ in tertio capite.

Perturbatio pacis, & ſeminatio diſcordiarum & iurgiorum.

CAPVT XVII.

Morbi grauitas conſideranda. 1 ANTE omnia plurimùm proderit, ſi grauitas morbi, quæ à plurimis paruipenditur, diligenter ab infirmo nec ſemel aut perfunctoriè perpendatur. Conſideret itaque quàm multa, quàm grauia, quàm exaggeratè de peccatis linguæ Scripturæ ſacrę loquantur: nam præter ea, quæ D. Iacobus Apoſtolus tam grauiter tertio capite ſuæ Epiſtolę poſuit (vt linguam appellet vniuerſitatem iniquitatis, & aſſerat maculare totum corpus, & inflammare rotam natiuitatis noſtræ, inflammatam à gehennâ) in libris Prouerbiorum & Eccleſiaſtæ frequentiſſimè de eo monemur: *Iac. 3.*

&

& poteſt quiſque multa ſibi loca conquirere, quibus veluti ſtimulis ſeſe pungat. Sed certè Eccleſiaſtici 28. tam multa mala narrantur, vt mirum ſit, ſi quis ea legat, & non contremiſcat. Eccli. 28.

2 Ex Sanctorum exemplis & eorum dictis eiuſdem morbi grauitas perpendi poteſt. *Exempla Sanctorum perpendenda.* Mirum enim eſt, quantoperè linguæ lapſum & formidauerint ipſi, & aliis formidandum oſtenderint. Mira ſunt, quæ ſibi iniunxerunt, quæ fecerunt, quæ pertulerunt, vt linguam domare poſſent. Sed his deſcribendis non eſt hic locus. Ceterùm illud valdè perpendendum, quòd D. Baſilius cùm de ſpiritualium morborum curatione agit, quomodò contraria contrariis curanda ſint, murmurationem grauiſſimè punit, ſeparatione videlicet ab aliis, & vt nemo ex fratribus cum ipſo in opere eſſe velit. S.Baſil.reg. fuſ.diſput. Interrog. 51. Quin etiam addit in deteſtationem tanti mali, vt opus quod ille laborauit, cum aliis ne miſceatur: &, quod magis mirandum eſt, poſtquàm ille humiliter pœnitentiam egerit, & eo morbo liberatus fuerit, admitti quidem poſſe tunc illud opus, ſed ne tunc quidem in vſum fratrum erogandum, verùm in alium aliquem, propter rationem ſuprà allatam, quam attulit Interrogat. 29. quòd ex admiſſione eiuſmodi operis, non ſinatur ille aduertere quantis in malis verſetur. Ibidem Interr. 29. Indicat quippe hic ſanctus Pater, ita terrendum hominem,

 ita

ita confundendum, ita ſui facti turpitudinem edocendum, vt vel ex eo, quòd ne labores quidem illius recipiantur, intelligat vbi iaceat. Quod totum certè ſine ſuſpiriis legi non poteſt. Sed mirum eſt quanto cum animi ſenſu S. Chryſoſtomus damnet & deploret hoc vitium, vt & abundantiſſimos lacrymarumꝗ fontes ex oculis laxare cupiat; nec tamen vllum fore luctum tantæ, vt ipſe loquitur, tragœdiæ condignum putet. Mirum eſt quàm ſubtiliter tanti criminis naturam, cauſas, malitiam, ſigna, indignitatem, damna, remedia deſcribat. Si naturam ſpectes, nihil aliud hoc eſſe ait, quàm ſibi inuicem inſurgere, in ſeipſos morſus laniatuſque conuertere, in ſuam carnem voracitatem exercere, ſagittas verborum in fratres, imò acriora ſagittis vulnera, infligere, gladium denique in animam ipſam acuere. Si cauſſas; cupiditatem & inuidiam notat, & eas quidem mendaciō fallaciæque ſubnixas. Si malitiam; fratricidio & ſacrilegio comparat: fratricidio quidem cùm fraternam ſocietatem vſque ad charitatis interitum lædat: quod cædis inſtar à Caino factæ, tantò eſt iniquius, quantò conſanguinitas ipſa ſublimior: ſacrilegio autem cùm ipſum Chriſti corpus quodammodò violetur. *Intelligas*, inquit, *cùm in fratrem contumeliam dixeris, Chriſti te membrum vituperaſſe.* Si ſigna; *Poſſunt*, inquit, in vobis *hæc recognoſci, cùm quiſque proximi auribus verba inſuſurrat, obticeturq́ꝫ ſtatim*

Tom. 5. ſer. de laude Dei.

Eius vitij natura.

Cauſæ.

Malitia.

Signa.

ſtatim ſi quis propiùs accedat, & de medio tollitur occeptus ſermo. Et paulò pòſt, *Vnde complures*, inquit, *reperies gentili potiùs quàm Chriſtiano ſe credere.* Si indignitatem; eò magis, inquit, queror vos ſub eodem tecto, templo, paſtore, tot rebus ad concordiam prouocantibus, diſcordes tamen & ſeditioſos exiſtere. Si damna; Primò ſequi ait, caritatis interitum, deinde cõſequenter Deum è medio quodammodò profugere: vt enim vbi duo vel tres congregantur in nomine ipſius, ibi eſt in medio eorum; ita cùm duo vel tres in pacis euerſionem conueniunt, ibi medius eſſe recuſat. Tertiò, fraternum nomen, quo nihil dulcius aut carius, tenue admodùm & exile relinqui ac propè extingui. Poſtremò à nobis ipſis animarum quaſi ciuile exitium induci. *Si enim*, inquit, *fuerimus in nos ſemper armati, nulla erit dæmonum induſtria ad noſtrum exitium neceſſaria.* Si denique remedia; ſuadet vt diuinæ Euchariſtiæ menſam reuereamur, vbi pacis victima Chriſtus apponitur: vt iniuriâ etiam laceſſiti, toleremus tamen & ingemiſcamus, non quidem iniuriæ gratiâ, ſed ob eam inferentis interitum: & ad extremum vt fructum qui ex iniuriarum tolerantiâ naſcitur, cogitemus. Has omnes huius Patris ſententias libuit in pauca colligere, cùm neceſſe minimè fuerit tam longum hîc illius ſermonem referre, quem tamen vtiliſſimum erit perlegere; illudque in primis perpendere apud quos dicat: ſi enim

Indignitas.

Damna.

Matth. 18. 20.

Remedia.

tam grauiter ferebat iſta vir ſanctiſſimus in iis, qui ſolâ Chriſtiani nominis ſocietate coniuncti erant; quid de illis exiſtimandum, qui arctiſſimo prætereà religioſæ caritatis & vnitatis vinculo aſtricti ſunt? Sed prætereunda non ſunt quæ D. Bernardus in eamdem ferè ſententiam egregiè dixit. Ac ſermone quidem 29. in Cantica, *Proinde*, inquit, *dilectiſſimi, pacem habete ad vos, & nolite lædere inuicem, non facto, non verbo*, &c. Legatur locus. Et ſermone 24. in illud, *Recti diligunt te: Videas ambulare ſeorſum*, &c. Vbi conuenticula & detractiones graphicè deſcribit. Sed ſermone de triplici cuſtodiâ manus, linguæ, & cordis, ita rem exaggerat, vt dicat: *Nec verò eiuſmodi linguam, ipſo etiam mucrone, quo Dominicum latus confoſſum eſt, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Chriſti corpus, & membrum de membro, nec iam exanime fodit, ſed facit exanime fodiendo. Ipſis quoque nocentior eſt ſpinis, quas illi tam ſublimi capiti furor militaris impoſuit: ſeu etiam clauis ferreis, quos ſanctiſſimis manibus illis & pedibus conſummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Niſi enim huius, quod nunc pungitur & transfoditur, corporis ſui vitam illius vitæ corporis prætuliſſet, numquàm illud pro iſto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ tradidiſſet.* Et D. Auguſtinus vehementer matrem collaudat, quòd numquàm alteri de alterâ proderet, niſi quod ad eas reconciliandas valeret. Aitque ſe experientiâ doctum, turbarum & miſeriarum, quas

S. Ber. ſer. 29. in Cant.

Cant. 1. 3.

S. Ber. ſerm. 24.

Idem ſerm. de triplici cuſtodiâ.

S. Aug. lib. 9. confeſſ. c. 9.

quas lingua excitat, non paruum hoc bonum æſtimare. Et ſubdit: *Animo humano parum eſſe debere inimicitias hominũ nec excitare, nec augere malè loquendo, niſi eas etiam extinguere benè loquendo ſtuduerit.* Quid igitur Religioſis faciendum?

3 Ex damno & perturbatione eorum quibuſcum viuunt, morbi grauitas intelligitur: euertunt enim pacem, ânimorum tranquillitatem, obedientiam, & miniſteria etiam ac fructum in proximis opinione noſtrorum quoquo pacto diminutâ, non leuiter impediunt. Nec ſolùm eo tempore quo loquuntur, & iis perſonis, cum quibus agunt, nocent; ſed lædunt plurimos etiam abſentes, & poſt multos annos, quia rumores & ſuſpiciones in alios & alios deriuantur: nec in eâ domo, vbi quis eſt, tantùm eius amori & opinioni detrahitur, ſed manat per Prouinciam, imò per prouincias, vbi poſt multos annos longiſsimè poſitus inueniat ille à ſe abalienatos animos eorum, quibus nec nocuit vmquam, neque conuixit. Quòd ſi obedientia illum præfecerit, miſeri ſubditi ex præiudicio, & ſiniſtrâ illâ opinione, & conqueruntur ipſi, & torquent Superiorem, vt nec fiducia, nec reuerentia, nec amor in iis locum habere poſſit. Vt meritò in eiuſmodi detractores, qui venenum tam latè diffundunt, illud Scripturæ aptari poſſit: *Væ qui potum dat amico ſuo mittens fel ſuum & inebrians, vt aſpiciat* Hab.2.15.

Intelligitur grauitas ex damno proximi.

nu-

nuditatem eius. quod de hac re egregiè explicat B. Ephræm. Etiam maximè iuuat, ſi attendatur facilitas incurrendi hoc peccatum ex linguæ volubilitate: quò enim faciliùs peccatum aliquod incurritur, eò diligentior ibi cuſtodia adhibenda eſt. Et certè ſi quis grauem aliquam infirmitatem corporis ex linguæ lapſu accerſeret, quàm vigilans eſſet & quàm cautus? Et tamen in animæ periculo dormitamus. Imò verò in re leuiſſimâ ſi quis ex defectu linguæ in pronuntiatione alicuius dictionis errare ſoleret, quòd eam rectè proferre non poſſet; ſi huic publicè agendum eſſet, quàm cautè dictionem illam vitaret, ne linguæ vitium prodere cogeretur? Quantò ergo magis illæ cauendæ ſunt voces, in quibus lingua grauiùs peccat? nec tam corporis, quàm mentis vitium manifeſtat? cùm illud culpâ careat, hoc neque culpâ non leui, nec pœnâ carere poſſit.

Serm. de vitâ ſpirit. n.39. tom.1.

Non ſatis eſt bona intentio.

4 Intelligant non eſſe ad excuſationem ſatis, ſi id non ex intentione faciant, & formali ſtudio detrahendi aut Societati aut aliis: quia ex naturâ rei eadem ſequuntur mala, quocumque tandem animo illud dictum fuerit; nec Societati & aliis minùs propterea incommodi euenire: quia cùm ſciat ſe facilè labi, debuiſſet attentiùs cuſtodiam ponere ori ſuo; ſicut & qui vim vini & potus expertus, iterum inebriatur, non excuſatur à culpâ, quia debuiſſet, potuiſſetque cauere.

Pſal. 141.

5 Si

5 Si erga aliquem ſentiat ſe eſſe malè affectum, de eo rebuſque illius ne loquatur, niſi oratione & præparatione præmiſsâ: nam facilè ex abundantiâ cordis os loquitur, & de malo theſauro non profert bona.

Quid ſi ſe malè affectum ſentiat. Matth.12. Ibidem.

6 Si quando labatur, ipſe vltrò ſeſe Superiori, vel Confeſſario ſtatim deferat: & caueat ne eâ nocte cubitum eat, priuſquàm confeſſione ſe abluerit: tum vt, ſi fortè mortale ſubſit, in peccato ne dormiat; tum etiamſi non eſſet, faciliùs veniam impetret & medicinam. Quod ſi faciet, maximum ſine dubio præſidium ſentiet.

Statim lapſus Superiori aperiendus.

7 Fugiat tamquàm venenum, eorum colloquia & conuerſationes, cum quibus errare ſolet: nec de rebus ad alios pertinentibus, maximè verò ad gubernationem, niſi valdè circumſpectè & paratus loquatur, etiamſi fortè leue id quod dicitur, ſibi videatur, nec quidquam mali ſuſpicetur.

Vitanda quæ ſunt in cauſâ.

8 Vbi in eo errauerit, excipiatur à Superiore graui aliquâ obiurgatione & commemoratione aliquorum, quæ hîc dicuntur. Creſcit enim morbus hic, ſi quis alius, ex indulgentiâ & defectu correctionis vltra quàm credi poſſit. Mulctetur interdum pro qualitate culpæ, nam & Salomon admonet: *Mulctato peſtilente, ſapientior erit paruulus.* Si tamen contra perſonam ipſius Superioris fuerit murmuratio, ſeruanda erunt quæ dicta ſunt de ten-

Grauiter obiurgandus. Prou.21.11.

tentatione contra Superiorem cap.14. numero 5.& 6.

Quid ſi res non erit publica.

9 Niſi res fuerit valdè publica, & ſcandalum potiùs ob diſſimulationem naſcatur, non erit de huiuſmodi in publicâ reprehenſione & paruâ menſâ reprehendendus, niſi fortè in genere de inordinatâ & indiſciplinatâ locutione & murmuratione. Sed monendus diſertè, id publicè non fieri, quia valdè ſcandalizaret, ſi ſciretur, hoc eum dixiſſe: ideò grauiorem arbitretur culpam. Bonum tamen erit, ſi is coram quibus dixit, ſe humiliet, dicta retractet, culpam dicat, & de ſcandalo veniam petat.

Relationes contra alterum pernicioſa.

10 Referre alteri de altero, quod charitatem lædat, non pernicioſum tantùm, ſed diabolicum arbitretur; & recordetur, quomodò Conſtitutiones huiuſmodi homines appellent, videlicet Peſtem; quid in eos ſtatuant, id eſt, vt ſeparentur vel à Domo, vel etiam à Societate. Nec diſſimilem ſententiam tulit S. Baſilius, vbi ait: *Qui detrahit fratri, vel detrahentem auſculat & tolerat, quâ hic animaduerſione dignus eſt?* reſpondet: *Exterminandi à reliquorum ſocietate ambo: Detrahentem enim ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar. Et alibi dictum eſt: Detrahentem nolito libenter audire, ne ſubſtollaris.* Et addit Interrogatione ſequenti: *Si verò Antiſtiti etiam detraxerit, quo pacto cum illo nos geremus?* reſpondet: *Manifeſtum eſt hoc quoque iudicium ex irâ*

S.Baſil.reg. breu.reg.26.

Pſal.100.5.

irâ Dei aduerſus Mariam, quando detraxit Moyſi, cuius peccatum ne ipſo quidem Moyſe deprecante, inultum dimiſit Deus. Et de huiuſmodi videtur dixiſſe Salomon: *Eiice deriſorem* (ſiue *peſtilentem*, eadem quippe vox eſt) *& exibit cum eo iurgium.* Niſi enim ſeriò tales emendentur, iurgia & diſſenſiones proculdubio deeſſe non poterunt. Num.12. Prou.22. 10.

11 Inueſtiget ipſe infirmus diligenter huius morbi cauſas. Sunt enim qui detrahunt ex aliquâ auerſione in alium conceptâ, de quo dulciter quaſi loqui neſciunt. Sunt qui ex quadam vanitate aliis detrahunt, alios iudicant, & de omnibus decernunt, probantes, improbantes, quaſi ſoli ſapientes. Sunt qui ex inuidiâ, & aliorum factis detrahunt, &, vt ait S. Hieronymus, aliorum lucra ſua damna reputent. Sunt qui animo Superiorem taxandi, quòd hunc vel illum præponat, quod ferè ex eadem inuidiæ & ſuperbiæ radice prodit. Hic autem inuidiæ morbus, qui mortiferi baſiliſci morſus eſt, quàm ſit periculoſus, & ad curandum difficilis, egregiè docet Caſſianus Collat. 18. cap. vlt. quod diligentiſſimè perlegendum eſt. Ex his atque aliis huiuſmodi, cùm detractionis vitium oriatur, ibi medicinam apponat, vbi viderit eſſe huiuſmodi infirmitatis peſtiferam, ſed feracem valdè radicem. *Ab infirmo cauſæ inueſtigandæ.* Caſſ. Coll. 18. c. vlt.

12 Videat quàm miſerum ſit, cùm cetera Religionis onera portet, exponere ſe tam probabili *Periculum cui ſe exponit.*

babili periculo perdendi frequenter omnia, ſi incidat in mortale, quod in huiuſmodi facile eſt. Quòd ſi Deum grauiter offendere, imò vel ſuggerentem Satanam ſuſtinere, non modò Religioſo, ſed Chriſtiano homine indignum eſt; quid cenſendum, ſi ea omni cuſtodiâ non vitemus, ex quibus id facilè conſequetur? Reuerà tremendum. Sed quos minùs hæc ſollicitudo pungit & vrit, retineat ſaltem laborum & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor reſurgendi.

Examen particulate & alia id genus.

13 Ad examen particulare cum aliquâ pœnitentiâ, quoties ceciderit, orationes & lacrymas ſeriò confugiat, ſciens quòd ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet, periculoſiùs ſe hoc morbo, quàm contra caſtitatem tentari: & tamen ex iſtâ tentatione, quomodò humiliatur, quomodò omnia tentat, nō omittit diſciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In linguâ verò, quaſi nullum eſſet periculum grauioris caſus, tam facilè prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum.

Odioſus fit omnibus.

14 Videat attentiùs, quàm odioſus fiat omnibus, qui in eadem domo verſantur, fortè etiam illis ipſis apud quos loquitur. Sed parum eſt. Quid ſi grauius illud addatur, quod Apoſtolus ait, *Detractores Deo odibiles?* Quid miſerū magis, quā Deo & hominibus eſſe odioſum? & *poſteà in ore ſuo* huiuſmodi miſerabiles *cōplacebūt.*

Rom.1.30. Pſal.48.14.

15 Po-

15 Poſtremò ſeruet Superior quæ habentur in Reſponſione ad quamdam Congregationem Prouincialē anni 1590. quæ ſic habet: Primùm quidem occaſiones captare debebunt (id eſt, Superiores) in domeſticis exhortationibus, quæ ad noſtros haberi ſolent, ac ſeriò inculcare, quantoperè hoc vitium conſcientiæ, pietati, ac paci noceat. Secundò, vt præter communes ſyndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant; & vt delinquentibus in eo vel pœnitentiæ iniungantur publicæ, vel correctiones ſecretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertiò, Confeſſarij pœnitentes ſeriò moneant in his grauiter peccare poſſe. Et ſi quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta Ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Auguſti 1590. ad Prouincias miſimus. Si tamen caſus mortalis non fuerit, moneant illum ſeriò, pœnitentiamque iniungant, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Poſſunt etiam eos in priuatis colloquiis extra confeſſionem monere, vt à conſuetudine eorum, ſi quos nouerint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caueant. Quartò, quoniam non rarò multam præbet occaſionem huiuſmodi querelis & obmurmurationibus ſcire quid in conſultationibus dictum aut determinatum ſit; ratio habeatur quàm diligen-

Superiori ſeruanda reſponſa ad Romanam Congreg.

 tiſſimè,

tiſſimè, vt Conſultores ſeruent ſecretum, iuxta officij ſui regulam. Quintò, plurimùm nocet, ſi Admonitor & Conſultores ita cum accedentibus & contriſtatis agant, vt ſpe illos fouendi & iuuandi, ea de Superioribus dicant, vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus ſentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem fouentur querelæ & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant, & patienter audiant, vt Superiorum auctoritatem & amorem ſeruent. Non enim deerit modus cõſolandi eos, qui in amaritudine ſunt, etiam operam ſuam apud Superioré promittendo, modò caritas & prudentia ac neceſſaria in verbis circumſpectio non deſit. Sextò, moneantur inter noſtros ſelectiores nonnulli, qui ſi quid tale in noſtrorum Collegiis viderint irrepere, id impedire, ſermonemque diuertere curent, vel meliores interponendo ſermones, vel ſuauiter & amanter dicendo non eſſe tutum ſimile quid proferre. Septimò, intelligant etiam noſtri, tum in exhortationibus, tum à Confeſſariis, & ſeriò doceantur, in detractione & murmuratione facile eſſe lethale peccatum. Et quamuis in particulari ex circumſtantiis fieri poſſit, vt culpa non eò pertingat, tamen ex naturâ rei, ſi non ſemper mortaliter, ferè tamen grauiter peccari: exempli gratiâ, cùm malam de Prælatis opi-

nionem,

nionem ſubditorum animis per huiuſmodi verba inſerimus, vel bonam euellimus, aut quouis modo ipſos à Prælatis alienamus; cùm Obedientiæ vires & ſimplicitatem eneruamus: cùm diſſidia, ſimultates, & animorum auerſiones inter fratres ſeminamus: cùm communem pacem, tranquillitatem, & regularum diſciplinam perturbamus. Quâ de re B. Bernardus pulchrè ſic ait de Religione loquens: *Proditores fiunt quicumque in hoc Domini caſtrum inimicos eius introducere moliuntur: quales ſunt vtique detractores, Deo odibiles; qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordiâ locum fieri diabolo manifeſtum eſt. Non miremini fratres, ſi duriùs loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem ſe eſſe nouerit, ſi quis fortè (quod abſit) vitia qualibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei ſpeluncam facere dæmonum. Gratias Deo non multos hîc inuenimus huiuſcemodi. Sed tamen deprehendimus interdum fortè nonnullos, qui colloquantur hoſtibus, & paciſcantur fœdus cum morte, hoc eſt, moliantur quod in eis eſt, imminuere Ordinis diſciplinam, intepeſcere feruorem, turbare pacem, lædere caritatem.*

S. Ber. ſer. 3. de dedicat. Eccleſ.

Rom. 1. 30.

Pſal. 75.

Melancholia, ſcrupuli, &c.

CAPVT XVIII.

DE hoc morbo tam multa, tamque vtilia à multis conſcripta ſunt, vt non ſit neceſſe plura dicere.

Quinam legendi.

Gerſ. tract. cōtra puſill. p. 3. & de præpar. ad Miſſam.

1 Legi poterit Gerſon tract. contra Puſillanimitatem, parte tertiâ, & de præparat. ad Miſſ.

Quomodò iuuandi.

2 Hi ordinariè fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubiè, aut cum hæſitatione loquendum, ſed clarè: Nihil hoc; Mittat iſta ſecurus, Ne repetat; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

Scrupuloſi circa peculiaria obiecta.

3 Illud tamen prætereundum non eſt, eſſe interdum aliquos, qui non ex nimis timoratâ conſcientiâ in ſcrupulos vergant, ſed peculiari aliquâ ex cauſâ circa vnum aut alterum obiectum cùm ſint anxij & ſcrupuloſi, in reliquis tamen minimè timorati & indiſciplinati inueniuntur. Experti enim ſumus alioqui ſpiritualis profectus & religioſæ obſeruantiæ valdè negligentes, & ſine ſcrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint; qui tamen in nōnullis anxiè nimis & ſcrupuloſè agentes, finem numquàm faciebant confeſſionibus generalibus, facultatibus

tatibus petendis, & huiuſmodi. Quod ideò dicendum fuit, ne tales homines ſemper foueantur, & eorum conſcientiæ dilatentur, ſicut cum ſcrupuloſis agendum: ſed vt diſcretè in iis tantùm iuuentur lenitate & indulgentiâ, in quibus indigent: in ceteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter ſe non cohærere: quinimò contingere poſſe, vt ex nimiâ negligentiâ & ſocordiâ hos ſcrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore: animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

INDEX
RERVM.

Amicitiæ.

NATVRA huius morbi. pag. 56 Remedia. 56. & 57.
Affectus peculiares vincendi. 58
Quid cùm carnis tentatione quis pulſatur. 59

Amor excellentiæ & honoris.

Morbi ſuperbiæ ſigna. 53
Superbiæ fructus. ibid.
Remedia. 54. & 55

Anima.

Animarum curatio, quantò præſtantior, eò difficilior. 9

Ariditas.

Examinanda. 29
Eius cauſa. 30
Quid ſi longo tempore duret. 31
Quid ſi in matutinâ oratione acciderit. 32
Cùm prouenit ex inordinato affectu. ibid.
Cùm ex inopiâ materiæ. 33
Cùm ex negligentiâ & otio. ibid.
Quid maximè fugiendum. 34.
Cùm ex nimiis occupationibus. 35
Cùm ex ſubtractione diuinâ. 36

Auerſio à Fratribus.

Quid cùm fuerint auerſiones diuturnæ. 64
Auerſi per Confeſſarium & Superiorem reconciliandi. 64. & 65
Cauſa amaritudinis tollenda. 65
Charitatis ſigna exhibenda. 66
Si fuerint ſubitaneæ hæ paſſiones. 68
Iratus quomodo accipiendus à Superiore. ibid.

Quid

Quid Superiori faciendum, &c. 69. & 70
Vide *Superior.*

Auliciſmus.

Quam faciem induat. 97
Huius ſigna. ibid.
Huiuſmodi homines ſtatim amouendi. 98
Indicanda pericula. ibid.
Occupãdi in miniſteriis. 99
Publicè reprehendendi. ibid.
Etiam externis denegandi. 100.

Conſcientia minimè timorata.

EO morbo affectus qualiter iuuandus. 73
Quid cùm in re graui peccat. ibid.
Aſſociandus alicui ſpirituali viro. 74
Exercendus in exercitiis ſpiritualibus. ibid.
Tepiditatis effectus. 71
Profectus in ſpiritu examinandus. 72
Semper perfectionis habenda ratio. 73

Deuotio.

QVinque cauſæ ſubtractæ deuotionis ex S. Bonauenturâ. 36
Decem & ſeptem ex Gerſone. 37
Quid in ſubtractione præſtandum. 38

Diffidentia.

Vide *Superior.*

Diſcordiæ.

Huius morbi grauitas. 102
Exempla Sanctorum perpendenda. 103
Eiuſdem morbi natura, cauſa, malitia, ſigna. 104
Remedia. 105. & 109
Eius grauitas ex damno proximi attendenda. 107
Relationes contra alterum pernicioſæ. 110
Cauſæ ab infirmo inueſtigandæ. 111
Pericula. ibid.
Particulare examen adhibendum. 112
Superiori ſeruanda reſponſa ad Romanam Congregationem. 113

Diſtractio in oratione.

Vide *Ariditas.*

Effuſio ad exteriora.

Vide *Exteriora.*

Exteriora.

AD ea effuſio, & effuſionis cauſa. 49
Huiuſmodi infirmus occupandus in vtilibus. ibid.
De quibus monendus. 50
A viſitationibus abſtinendum. ibid.
Seſe frequentiùs colligat. 51
Frequentiùs orationi vacandum. ibid.

Gubernatio.

RAtio ſpirituales viros gubernandi fortis & ſuauis. 21
Huius difficilis praxis. ibid.
Quid Superiori praſtandum vt vtramque aſſequatur. 22
Inſuauis gubernationis capita. ibid.
Remiſſa gubernationis capita. 24
Aſperitas & laxitas. 25
Quomodò coniungenda. 26
In quo ſuauitas ſit poſita. 28.
Quomodò miſcenda cum benignitate ſeueritas, ſecundùm Constitutiones. 29.

Honor.

Vide *Amor.*

Impatientia.

Vide *Auerſio.*

Inclinatio ad ſenſualitates & amicitias.

Vide *Amicitia.*

Infirmus.

SPiritualiter infirmi, ſuſcepti *dicuntur.* 12
Quid ſi voluntas in infirmo deſit. 49
Difficultas ex infirmi voluntate quomodò curanda. 13
Morbus agnoſcendus. 14
Infirmus non facilè damnandus. 75
Eidem compatiendum. ibid.
Quid cùm infirmitas non apparet. 76
Alia remedia. ibidem, & ſeq.

Iracundia.

Vide *Auerſio.*

Inſtitutum.

Tentatio contra Inſtitutum. 80
Quomodò medendum. ibid.
Detegenda morbi grauitas. 81.
Inſtituti ſanctitas oſtendenda. 83
Veſtiganda radices. 84
Solutio obiectionum contra Inſtitutum. 85
Infirmus huiuſmodi ſpiritualibus exercitiis iuuandus. 86
Interdicendum, ne aliis communicet. 87

Iudicium pertinax.

In ſpeculatiuis adhibendi Doctores. 100
In practicis de quibus infirmus monendus. 101
Remedia. ibid.

Languor in ſpiritu.

Huiuſmodi morbi remedia excitãtia. 40
Miſeria huius ſtatus. 41
Pericula. ibid.
Languor frigus anima. 42
Vitia tepiditatis. ibid.
Examen huius languoris. 43.
Remedia. 44

Medicina ſpiritualis.

Eius pracepta. 10
Nihil eſt incurabile. 13
Agnoſcendus eſt morbus. 14.
Medicamentorum congruitas. 16
Opportunitas. 17
Medicamenta ſuauitatis adhibenda. 18
Perpendenda ante curationem. 19

Morbus.

Agnoſcendus. 14
Modus indagandi morbum. ibid.
Morborum ſpiritualium genera ſexdecim. 20
Morbi leuiores ſigna grauioris. 53
Quid cùm infirmitas non apparet. 76
Alia remedia. ibid. & ſeq.

Obedientia.

Eius pulchritudo & neceſſitas. 46
Legenda epiſtola B.P.Noſtri. *ibid.*
Exempla Sanctorum colligenda. *ibid.*
Cauſæ repugnantiæ examinandæ. 47
Deus in Superiore agnoſcendus. *ibid.*
Animi præparatio ad quoduis. *ibid.*
Quomodò in leuioribus aſſueſcendum. 48
Exercendus in difficilibus. *ibid.*
Interdum piè condeſcendendum. *ibid.*
Quid ſi voluntas in infirmo deſit. 49

Oratio.

Ad eam confugiendum. 14
Vide *Ariditas in oratione.*

Profunditas.

Oſtium Diaboli. 61
Huius defectus exempla. 62
Pericula. 63
Remedia, Crebra conſcientiæ redditio. *ibid.*
Lectio, & meditatio. *ibid.*

Scrupuloſi.

Quomodò iuuandi. 116

Senſualitas.

Vide *Amicitia.*

Spiritus languor.

Vide *Languor.*

Superior.

Eius obligatio. 11
Idem medicus ſpiritualis. *ibid.*
Eius dexteritas. 15
In Superiore nouem requiruntur, quæ aromatum nomine explicantur. 16
Se ipſum examinet. 19
Auerſio à Superiore. 87
Quid in ſe diſquirat Superior. *ibid.*
Via tollendi ſuſpicionem à ſubdito. 88
Ferendæ Superiori ſubditi imperfectiones. *ibid.*
Spiritu caritatis iuuandus auerſus. 89
De murmurationibus contra

tra Superiorem per alium monendus. 90
A grauioribus Patribus iuuandus. *ibid.*
Quomodò ſe gerat Superior in colloquio. 91
De grauioribus monendus. 93.
Ad Superiorem frequentiùs adeundum hortandus. *ibid.*
Quomodò credenda quæ referuntur. 94
Subditi operâ quomodò vtendum. 95
Quid Superiori cum iratis faciendum. 68. 69. & 70
Superiori ſeruanda reſponſa ad Romanam Congregationem. 113

Tepiditas.

E*Ius effectus.* 71
Vide *Languor in ſpiritu.*
Item & *Conſcientia minimè timorata.*

FINIS.

A01 147 1219

V M.

APOLI

babili periculo perdendi frequenter omnia, ſi incidat in mortale, quod in huiuſmodi facile eſt. Quòd ſi Deum grauiter offendere, imò vel ſuggerentem Satanam ſuſtinere, non modò Religioſo, ſed Chriſtiano homine indignum eſt; quid cenſendum, ſi ea omni cuſtodiâ non vitemus, ex quibus id facilè conſequetur? Reuerà tremendum. Sed quos minùs hæc ſollicitudo pungit & vrit, retineat ſaltem laborum & meritorum iactura, difficultas pœnitentiæ, & labor reſurgendi.

Examen particulare & alia id genus.

13 Ad examen particulare cum aliquâ pœnitentiâ, quoties ceciderit, orationes & lacrymas ſeriò confugiat, ſciens quòd ad periculum cadendi, & aliorum damnum attinet, periculoſiùs ſe hoc morbo, quàm contra caſtitatem tentari: & tamen ex iſtâ tentatione, quomodò humiliatur, quomodò omnia tentat, nõ omittit diſciplinas, orationes, Sacramentorum frequentiam? In linguâ verò, quaſi nullum eſſet periculum grauioris caſus, tam facilè prolabimur. Euellendus omnino hic error ab animo, & diligenter periculum præcauendum.

Odioſus fit omnibus.

14 Videat attentiùs, quàm odioſus fiat omnibus, qui in eadem domo verſantur, fortè etiam illis ipſis apud quos loquitur. Sed parum eſt. Quid ſi grauius illud addatur, quod Apoſtolus ait, *Detractores Deo odibiles*? Quid miſerũ magis, quã Deo & hominibus eſſe odioſum? & *poſteà in ore ſuo* huiuſmodi miſerabiles *cõplacebũt.*

Rom. 1. 30.

Pſal. 48. 14.

15 Po-

15 Poſtremò ſeruet Superior quæ haben- *Superiori*
tur in Reſponſione ad quamdam Congrega- *ſeruanda*
tionem Prouincialẽ anni 1590. quæ ſic habet: *reſponſa ad Romanam*
Primùm quidem occaſiones captare debe- *Congreg.*
bunt (id eſt, Superiores) in domeſticis exhortationibus, quæ ad noſtros haberi ſolent, ac ſeriò inculcare, quantoperè hoc vitium conſcientiæ, pietati, ac paci noceat. Secundò, vt præter communes ſyndicos, nonnulli occulti adhibeantur, qui in particulari de hoc vitio referant; & vt delinquentibus in eo vel pœnitentiæ iniungantur publicæ, vel correctiones ſecretæ, prout res tulerit, adhibeantur. Tertiò, Confeſſarij pœnitentes ſeriò moneant in his grauiter peccare poſſe. Et ſi quidem detractio fuerit mortalis, referat ad Superiorem, iuxta Ordinationem decimam quartam ex viginti duabus quas Kalend. Auguſti 1590. ad Prouincias miſimus. Si tamen caſus mortalis non fuerit, moneant illum ſeriò, pœnitentiamque iniungant, ac remedia tum particularis examinis, tum alia proponant. Poſſunt etiam eos in priuatis colloquiis extra confeſſionem monere, vt à conſuetudine eorum, ſi quos nouerint aut viderint in hoc vitium impingere, diligenter caueant. Quartò, quoniam non raro multam præbet occaſionem huiuſmodi querelis & obmurmurationibus ſcire quid in conſultationibus dictum aut determinatum ſit; ratio habeatur quàm diligen-

tiſſimè,vt Conſultores ſeruent ſecretum,iuxta officij ſui regulam. Quintò, plurimùm nocet, ſi Admonitor & Conſultores ita cum accedentibus & contriſtatis agant, vt ſpe illos fouendi & iuuandi,ea de Superioribus dicant,vt dolentium querelas approbare, atque idem quod illi de Superioribus ſentire videantur. Hoc enim modo etiam contra illorum intentionem fouentur querelæ & murmurationes, & confirmantur magis. Sed ita accedentes amanter excipiant,& patienter audiant,vtSuperiorum auctoritatem & amorem ſeruent. Non enim deerit modus cõſolandi eos, qui in amaritudine ſunt, etiam operam ſuam apud Superiorẽ promittendo,modò caritas & prudentia ac neceſſaria in verbis circumſpectio non deſit.Sextò,moneantur inter noſtros ſelectiores nonnulli, qui ſi quid tale in noſtrorum Collegiis viderint irrepere, id impedire, ſermonemque diuertere curent, vel meliores interponendo ſermones,vel ſuauiter & amanter dicendo non eſſe tutum ſimile quid proferre. Septimò, intelligant etiam noſtri, tum in exhortationibus,tum à Confeſſariis,& ſeriò doceantur,in detractione & murmuratione facile eſſe lethale peccatum. Et quamuis in particulari ex circumſtantiis fieri poſſit, vt culpa non eò pertingat, tamen ex naturâ rei, ſi non ſemper mortaliter,ferè tamen grauiter peccari: exempli gratiâ,cùm malam de Prælatis opinionem,

nionem ſubditorum animis per huiuſmodi verba inſerimus, vel bonam euellimus, aut quouis modo ipſos à Prælatis alienamus; cùm Obedientiæ vires & ſimplicitatem eneruamus: cùm diſſidia, ſimultates, & animorum auerſiones inter fratres ſeminamus: cùm communem pacem, tranquillitatem, & regularum diſciplinam perturbamus. Quâ de re B. Bernardus pulchrè ſic ait de Religione loquens: *Proditores fiunt quicumque in hoc Domini caſtrum inimicos eius introducere moliuntur: quales ſunt vtique detractores, Deo odibiles; qui diſcordias ſeminant, nutriunt ſcandala inter fratres. Sicut enim in pace factus eſt locus Domini, ſic in diſcordiâ locum fieri diabolo manifeſtum eſt. Non miremini fratres, ſi duriùs loqui videor, quia veritas neminem palpat. Omnino proditorem ſe eſſe nouerit, ſi quis fortè (quod abſit) vitia qualibet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei ſpeluncam facere dæmonum. Gratias Deo non multos hîc inuenimus huiuſcemodi. Sed tamen deprehendimus interdum fortè nonnullos, qui colloquantur hoſtibus, & paciſcantur fœdus cum morte, hoc eſt, moliantur quod in eis eſt, imminuere Ordinis diſciplinam, intepeſcere feruorem, turbare pacem, lædere caritatem.*

S. Ber. ſer. 3. de dedicat. Eccleſ.

Rom. 1. 30.

Pſal. 75.

Melancholia, ſcrupuli, &c.

CAPVT XVIII.

DE hoc morbo tam multa, tamque vtilia à multis conſcripta ſunt, vt non ſit neceſſe plura dicere.

Quinam legendi.

Gerſ. tract. cõtra puſill. p. 3. & de præpar. ad Miſſam.

1 Legi poterit Gerſon tract. contra Puſillanimitatem, parte tertiâ, & de præparat. ad Miſſ.

Quomodò iuuandi.

2 Hi ordinariè fouendi, amanter excipiendi, animandi, nec illis dubiè, aut cum hæſitatione loquendum, ſed clarè: Nihil hoc; Mittat iſta ſecurus, Ne repetat; Hoc facito; Ego rationem reddam Deo, &c.

Scrupuloſi circa peculiaria obiecta.

3 Illud tamen prætereundum non eſt, eſſe interdum aliquos, qui non ex nimis timoratâ conſcientiâ in ſcrupulos vergant, ſed peculiari aliquâ ex causâ circa vnum aut alterum obiectum cùm ſint anxij & ſcrupuloſi, in reliquis tamen minimè timorati & indiſciplinati inueniuntur. Experti enim ſumus alioqui ſpiritualis profectus & religioſæ obſeruantiæ valdè negligentes, & ſine ſcrupulo multas admittentes imperfectiones, ob quas tandem è Societate dimittendi fuerint; qui tamen in nónullis anxiè nimis & ſcrupuloſè agentes, finem numquàm faciebant confeſſionibus generalibus, facultatibus

tatibus petendis, & huiuſmodi. Quod ideò dicendum fuit, ne tales homines ſemper foueantur, & eorum conſcientiæ dilatentur, ſicut cum ſcrupuloſis agendum: ſed vt diſcretè in iis tantùm iuuentur lenitate & indulgentiâ, in quibus indigent: in ceteris moneantur de laxitate, & vt videant hæc inter ſe non cohærere: quinimò contingere poſſe, vt ex nimiâ negligentiâ & ſocordiâ hos ſcrupulos permittantur incurrere. Euigilent itaque cum feruore: animandi tamen cum dexteritate, prout ratio docebit.

INDEX RERVM.

Amicitiæ.

NATVRA *huius morbi.* pag. 56
Remedia. 56. & 57.
Affectus peculiares vincendi. 58
Quid cùm carnis tentatione quis pulſatur. 59

Amor excellentiæ & honoris.

Morbi ſuperbiæ ſigna. 53
Superbiæ fructus. ibid.
Remedia. 54. & 55

Anima.

Animarum curatio, quantò præſtantior, eò difficilior. 9

Ariditas.

Examinanda. 29
Eius cauſa. 30
Quid ſi longo tempore duret. 31
Quid ſi in matutinâ oratione acciderit. 32
Cùm prouenit ex inordinato affectu. ibid.
Cùm ex inopiâ materiæ. 33
Cùm ex negligentiâ & otio. ibid.
Quid maximè fugiendum. 34.
Cùm ex nimiis occupationibus. 35
Cùm ex ſubtractione diuinâ. 36

Auerſio à Fratribus.

Quid cùm fuerint auerſiones diuturnæ. 64
Auerſi per Confeſſarium & Superiorem reconciliandi. 64. & 65
Cauſa amaritudinis tollenda. 65
Charitatis ſigna exhibenda. 66
Si fuerint ſubitaneæ hæ paſſiones. 68
Iratus quomodo accipiendus à Superiore. ibid.

Quid

Quid Superiori faciendum, &c. 69. & 70
Vide *Superior.*

Auliciſmus.

Quam faciem induat. 97
Huius ſigna. ibid.
Huiuſmodi homines ſtatim amouendi. 98
Indicanda pericula. ibid.
Occupādi in miniſteriis. 99
Publicè reprehendendi. ibid.
Etiam externis denegandi. 100.

Conſcientia minimè timorata.

E*O morbo affectus qualiter iuuandus.* 73
Quid cùm in re graui peccat. ibid.
Aſſociandus alicui ſpirituali viro. 74
Exercendus in exercitiis ſpiritualibus. ibid.
Tepiditatis effectus. 71
Profectus in ſpiritu examinandus. 72
Semper perfectionis habenda ratio. 73

Deuotio.

Q*Vinque cauſæ ſubtractæ deuotionis ex S. Bonauenturâ.* 36
Decem & ſeptem ex Gerſone. 37
Quid in ſubtractione præſtandum. 38

Diffidentia.

Vide *Superior.*

Diſcordiæ.

Huius morbi grauitas. 102
Exempla Sanctorum perpendenda. 103
Eiuſdem morbi natura, cauſa, malitia, ſigna. 104
Remedia. 105. & 109
Eius grauitas ex damno proximi attendenda. 107
Relationes contra alterum perniciosæ. 110
Cauſæ ab infirmo inueſtigandæ. 111
Pericula. ibid.
Particulare examen adhibendum. 112
Superiori ſeruanda reſponſa ad Romanam Congregationem. 113

Diſtractio in oratione.

Vide *Ariditas.*

Effuſio ad exteriora.

Vide *Exteriora.*

Exteriora.

A*D ea effuſio, & effuſionis cauſa.* 49
Huiuſmodi infirmus occupandus in vtilibus. ibid.
De quibus monendus. 50
A viſitationibus abſtinendum. ibid.
Seſe frequentiùs colligat. 51
Frequentiùs orationi vacandum. ibid.

Gubernatio.

R*Atio ſpirituales viros gubernandi fortis & ſuauis.* 21
Huius difficilis praxis. ibid.
Quid Superiori præſtandum vt vtramque aſſequatur. 22
Inſuauis gubernationis capita. ibid.
Remiſſæ gubernationis capita. 24
Aſperitas & laxitas. 25
Quomodò coniungenda. 26
In quo ſuauitas ſit poſita. 28.
Quomodò miſcenda cum benignitate ſeueritas, ſecundùm Conſtitutiones. 29.

Honor.

Vide *Amor.*

Impatientia.

Vide *Auerſio.*

Inclinatio ad ſenſualitates & amicitias.

Vide *Amicitia.*

Infirmus.

S*Piritualiter infirmi,* ſuſcepti *dicuntur.* 12
Quid ſi voluntas in infirmo deſit. 49
Difficultas ex infirmi voluntate quomodò curanda. 13
Morbus agnoſcendus. 14
Infirmus non facilè damnandus. 75
Eidem compatiendum. ibid.
Quid cùm infirmitas non apparet. 76
Alia remedia. ibidem, & ſeq.

Iracun-

Iracundia.

Vide *Auerſio.*

Inſtitutum.

Tentatio contra Inſtitutum. 80
Quomodò medendum. ibid.
Detegenda morbi grauitas. 81.
Inſtituti ſanctitas oſtendenda. 83
Veſtigandæ radices. 84
Solutio obiectionum contra Inſtitutum. 85
Infirmus huiuſmodi ſpiritualibus exercitiis iuuandus. 86
Interdicendum, ne aliis communicet. 87

Iudicium pertinax.

In ſpeculatiuis adhibendi Doctores. 100
In practicis de quibus infirmus monendus. 101
Remedia. ibid.

Languor in ſpiritu.

Hviuſmodi morbi remedia excitãtia. 40
Miſeria huius ſtatus. 41
Pericula. ibid.
Languor frigus animæ. 42
Vitia tepiditatis. ibid.
Examen huius languoris. 43.
Remedia. 44

Medicina ſpiritualis.

Eius præcepta. 10
Nihil eſt incurabile. 13
Agnoſcendus eſt morbus. 14.
Medicamentorum congruitas. 16
Opportunitas. 17
Medicamenta ſuauitatis adhibenda. 18
Perpendenda ante curationem. 19

Morbus.

Agnoſcendus. 14
Modus indagandi morbum. ibid.
Morborum ſpiritualium genera ſexdecim. 20
Morbi leuiores ſigna grauioris. 53
Quid cùm infirmitas non apparet. 76
Alia remedia. ibid. *& ſeq.*

Obedientia.

EIus pulchritudo & neceſſitas. 46
Legenda epiſtola B.P.Noſtri. ibid.
Exempla Sanctorum colligenda. ibid.
Cauſæ repugnantiæ examinandæ. 47
Deus in Superiore agnoſcendus. ibid.
Animi præparatio ad quoduis. ibid.
Quomodò in leuioribus aſſueſcendum. 48
Exercendus in difficilibus. ibid.
Interdum piè condeſcendendum. ibid.
Quid ſi voluntas in infirmo deſit. 49

Oratio.

Ad eam confugiendum. 14
Vide Ariditas in oratione.

Profunditas.

OStium Diaboli. 61
Huius defectus exempla. 62
Pericula. 63
Remedia, Crebra conſcientiæ redditio. ibid.
Lectio, & meditatio. ibid.

Scrupuloſi.

Quomodò iuuandi. 116

Senſualitas.

Vide Amicitia.

Spiritus languor.

Vide Languor.

Superior.

EIus obligatio. 11
Idem medicus ſpiritualis. ibid.
Eius dexteritas. 15
In Superiore nouem requiruntur, quæ aromatum nomine explicantur. 16
Se ipſum examinet. 19
Auerſio à Superiore. 87
Quid in ſe diſquirat Superior. ibid.
Via tollendi ſuſpicionem à ſubdito. 88
Ferendæ Superiori ſubditi imperfectiones. ibid.
Spiritu caritatis iuuandus auerſus. 89
De murmurationibus contra

tra

tra Superiorem per alium monendus. 90
A grauioribus Patribus iuuandus. *ibid.*
Quomodò ſe gerat Superior in colloquio. 91
De grauioribus monendus. 93.
Ad Superiorem frequentiùs adeundum hortandus. *ibid.*
Quomodò credenda quæ referuntur. 94
Subditi operâ quomodò vtendum. 95
Quid Superiori cum iratis faciendum. 68. 69. & 70
Superiori ſeruanda reſponſa ad Romanam Congregationem. 113

Tepiditas.

Eius effectus. 71
Vide *Languor in ſpiritu.*
Item & *Conſcientia minimè timorata.*

FINIS.

A01 1471219